

Styrelsen for Grøn
Arealomlægning og Vandmiljø

Udkast pr. 28.09.2026

Vejledning om anvendelse af gødning

Vejledning om den del af bekendtgørelse om virksomheders anvendelse af gødning og dyrkningsrelaterede tiltag for 2027, som kommunerne er tilsynsmyndighed for.

september 2026

september 2026
Ministeriet for Natur og Dyrevelfærd

Vejledning om anvendelse af gødning
ISBN: [xxxx]
Fotos/Fotograf: [xxxx]
Layout: [xxxx]

Publikationen kan downloades på
www.mgtp.dk

Copyright ©

Indhold

1. Indledning og læsevejledning	5
2. Definitioner (§ 4)	6
2.1 Liste over definitioner i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen	6
2.2 Oversigt over definitioner af gødning	11
3. Generelt om anvendelse af gødning (§ 25)	12
3.1 Udbringning af gødning	12
3.2 Forbrænding af husdyrgødning	12
4. Gener fra udbringning (§ 27)	12
5. Metoder til udbringning (§ 28)	13
5.1 Udbringning med slæbeslange eller slæbesko (§ 28, stk. 2)	13
5.2 Udbringning med nedfældning (§ 28, stk. 3-5)	13
6. Ammoniakreducerende teknik (§ 29 - 32)	13
6.1 Nedfældning som ammoniakreducerende teknik	14
6.2 Forsuring som ammoniakreducerende teknik	14
6.3 Separering af husdyrgødning	21
7. Ammoniakemission fra kunstgødning (§ 33)	21
7.1 Svovlsur ammoniak (diammoniumsulfat) (§ 33)	22
7.2 Kunstgødning med ureabaserede kvælstofforbindelser (§ 33)	22

8. Krav om nedbringning af husdyrgødning (§ 34)....	23
8.1 Fiberfraktioner (§ 34, stk. 1).....	23
8.2 Husdyrgødning kalket efter Fødevarestyrelsens anvisninger i forbindelse med husdyrsygdomme (§ 34, stk. 2).....	24
8.3 Udbringningsarealer nær særligt ammoniakfølsomme naturområder (§ 34, stk. 3)	24
8.4 Udbringningsarealer uden etablerede afgrøder (§ 34, stk. 4).....	24
9. Lukkeperioder for udbringning (§ 35-45).....	24
9.1 Lukkeperioder for udbringning af flydende organisk gødning og kvælstofholdig kunstgødning (§ 35-39).....	25
9.2 Lukkeperioder for udbringning af fast organisk gødning (§ 40)	28
10. Forebyggelse af afstrømning til vandmiljøet (§ 46)	29
10.1 Vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket jord (§ 46, stk. 1).....	30
10.2 Stejle skrånninger (§ 46, stk. 2 og 3)	31
10.3 Forbud mod udbringning i 2 meter bræmmer langs vandløb og søer (§ 46, stk. 4)	31
11. Erosion til vandmiljøet (§§ 47, 61 og 62)	31
11.1 Normale vejrforhold (§ 61, stk. 2).....	32
11.2 Erosionsforebyggende tiltag som kommunen kan påbyde (61, stk 1).....	32
12. Dispensation til miljøteknologi m.v. (§ 58).....	33
13. Miljøtilsyn og brugerbetaling (§ 60)	34
14. Undtagelser fra anvendelsesområdet (§ 1 og 3)	36
14.1 Fravigelse for at undgå husdyrsygdomme (§ 1, stk. 3)	36
14.2 Genetisk modificerede organismer inden for forskning og produktion (§ 1, stk. 4)	36
14.3 Undtagelse i forbindelse med forskningsforsøg (§ 3).....	37
15. Generelle oplysninger.....	38
15.1 Lovgivning og bekendtgørelser	39
15.2 Klagemuligheder	39
16. Paragrafnøgle.....	39

1. Indledning og læsevejledning

Bekendtgørelse nr. [NUMMER] af [DATO] om virksomheders anvendelse af gødning og dyrkningsrelaterede tiltag (gødningsanvendelsesbekendtgørelsen) gælder for virksomheder, der er registreret eller registreringspligtige i Register for Udlednings- og Gødningsregnskab (RUG). Du kan læse om registeret i Vejledning om regulering af kvælstof og fosfor 2027.

Der gælder særlige undtagelser fra hele bekendtgørelsen i forbindelse med husdyrsygdomme, zoonoser, planteskedegørere, genetisk modificerede organismer og forskningsforsøg. Du kan læse om disse undtagelser i kapitel 12.

Undtagelser fra enkelte bestemmelser er nævnt i vejledningens afsnit om de pågældende bestemmelser.

Ansvar for at føre kontrol og miljøtilsyn med bekendtgørelsens regler er fordelt mellem Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø og kommunerne. Denne vejledning handler om de regler, som kommunerne har ansvaret for at administrere. De dele af bekendtgørelsen, som kommunerne er tilsynsmyndighed for, regulerer hovedsagelig virksomhedernes anvendelse af især organisk gødning men også andre gødningstyper på arealerne.

Vejledningen henvender sig både til virksomhederne og kommunerne. Hvis du som landbruger eller repræsentant for landbrugere har brug for mere vejledning om reglerne, skal du henvende dig til kommunen, fordi kommunerne har ansvaret for at administrere reglerne i praksis.

Bekendtgørelsens regler er i vidt omfang en videreførelse af hidtidige regler. I kapitel 14 kan du se en oversigt over hvilke bestemmelser i den nye bekendtgørelse, der svarer til de tidligere (en paragrafnøgle). Nedenfor ses en oversigt over vejledningens kapitler med en kort beskrivelse af indholdet.

Kapitel	Emne	Indhold
Kapitel 1	Indledning og læsevejledning	Anvendelsesområdet og undtagelser. Ansvar for administration af gødningsanvendelsesbekendtgørelsens regler er fordelt mellem Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø og kommunerne.
Kapitel 2	Definitioner i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen	Gødningsanvendelsesbekendtgørelsen indeholder en lang række definitioner af de centrale ord, begreber m.v., som anvendes i bekendtgørelsen. Bekendtgørelsens enkelte bestemmelser skal således læses i overensstemmelse med definitionerne.
Kapitel 3	Generelt om anvendelse af gødning	Gødning skal udbringes på arealer, hvor der er et gødningsbehov. Husdyrgødning må dog også forbrændes på godkendte affaldsforbrændingsanlæg.
Kapitel 4	Gener fra udbringning af organisk gødning	Der er fastsat afstandskrav på 200 meter til byzone- eller sommerhusområde eller et område i landzone, der ved lokalplan er udlagt til boligformål, for udbringning af organisk gødning bortset fra ensilagesaft og restvand. Udbringning af husdyrgødning, ensilagesaft og restvand må ikke give anledning til unødige gener.
Kapitel 5	Metoder til udbringning af flydende gødning	Flydende husdyrgødning må kun udbringes ved udlægning ved slæbeslange, slæbesko eller ved nedfældning. Kravene om udbringningsmetoder forebygger ammoniakemission og lugtgener.
Kapitel 6	Ammoniakreducerende teknik ved udbringning af flydende husdyrgødning	For at reducere ammoniakemissionen er der som hovedregel krav om at nedfælde husdyrgødning, at forsøre husdyrgødning inden eller i forbindelse med udbringning eller at udbringe væskefraktionen fra separeret husdyrgødning på sort jord, på græsarealer eller inden for 20 meter fra særligt ammoniakfølsomme naturtyper og på visse andre arealer.

Kapitel 7	Ammoniakemission fra udbringning af kunstgødning	Nogle typer kunstgødning har særlig stor ammoniakemission. Derfor reguleres brugen af disse gødningstyper for at begrænse ammoniakemissionen.
Kapitel 8	Krav om nedbringning af husdyrgødning	Der er på nogle arealer og i nogle situationer krav om at husdyrgødning skal nedbringes efter udbringning. Ved krav om nedbringning skal husdyrgødningen indarbejdes i jorden.
Kapitel 9	Forbud mod at udbringe med fare for afstrømning	Forebyggelse af afstrømning af næringsstoffer fra gødning til vandmiljøet. Blandt andet forbud mod at udbringe gødning på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket jord samt på stejle skråninger ned mod vandløb, søer og kystvande.
Kapitel 10	Erosion af jord til vandmiljøet fra husdyrgødede arealer	Jordbrugsvirksomheder, der tildeler mere end 80 kg N/ha fra organisk gødning skal etablere foranstaltninger til at imødegå, at erosion af jord til vandløb, søer større end 100 m ² eller kystvande.
Kapitel 11	Miljøtilsyn	Kommunernes miljøtilsyn og brugerbetaling.
Kapitel 12	Undtagelser fra anvendelsesområdet	Der er undtagelser fra anvendelsesområdet af hensyn til forebyggelse og bekæmpelse af husdyrsygdomme, zoonoser, planteskadegørere eller brug af genetisk modificerede organismer inden for forskning og produktion i anden lovgivning.
Kapitel 13	Generelle oplysninger	Information om lov og bekendtgørelse samt klagemuligheder.

2. Definitioner (§ 4)

Gødningsanvendelsesbekendtgørelsen indeholder en lang række definitioner af de centrale ord, begreber m.v., som anvendes i bekendtgørelsen. Bekendtgørelsens enkelte bestemmelser skal således læses i overensstemmelse med definitionerne. Definitionerne er i vidt omfang indbyrdes sammenhængende.

Flere af gødningsanvendelsesbekendtgørelsens regler afgrænser tidsmæssigt perioder med krav eller forbud i forhold til virksomhedernes gødningsanvendelse. Ved angivelse af periodens start betyder "fra" et givent tidspunkt "fra og med". Hvis reglen gælder efter et givent tidspunkt er dette angivet med "fra efter". Ved angivelse af periodens sluttidspunkt bruges "til og med", når perioden omfatter det angivne tidspunkt. Hvis det angivne tidspunkt ikke omfattes af perioden bruges "indtil".

2.1 Liste over definitioner i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen

1) Afgrøder med et gødningsbehov:

Afgrøder, for hvilke der i bilag 3, tabel 1 eller 2 er fastsat en standardnorm for kvælstof eller fosfor på mere end 0 kg pr. ha.

2) Bioaske:

Gødningstyper, der hidrører fra forgasning eller forbrænding af organisk materiale, herunder de asketyper, der er omfattet af bekendtgørelse om anvendelse af bioaske til jordbrugsformål, og forbrændt husdyrgødning. Bioaske kan f.eks. være asken fra forbrændte fiberfraktioner fra afgasset og separeret husdyrgødning. Bioaske anvendes i en anden og snævrere betydning i bioaskebekendtgørelsen.

3) Biokul:

Stabilt produkt med højt kulstofindhold fra pyrolyseanlæg fremstillet af stoffer, produkter og materialer af biologisk oprindelse. I gødningsanvendelsesbekendtgørelsen omfattes biokul af definitionen på organisk gødning. I de tilfælde, hvor gødningsanvendelsesbekendtgørelsen sonder mellem fast og flydende organisk gødning, følger biokul reglerne for fast

organisk gødning. Anvendelse af biokul til gødningsformål skal derfor overholde alle de krav, som gødningsanvendelsesbekendtgørelsen stiller generelt til gødning og konkret til (fast) organisk gødning. Biokul baseret på husdyrgødning er husdyrgødning i gødningsanvendelsesbekendtgørelsens forstand, og det skal derfor overholde alle de krav, som gødningsanvendelsesbekendtgørelsen stiller generelt til gødning og konkret til (fast) husdyrgødning.

4) Efterafgrøder:

Efterafgrøder etableret i medfør af bekendtgørelse om udledningsbaseret markregulering m.v., medmindre andet fremgår af denne bekendtgørelse.

5) Ensilagesaft:

Væske, der løber fra ensilage, herunder sukkerroeffald og lignende, under opbevaringen. Væske, der betragtes som restvand er ikke ensilagesaft.

6) Erklæring:

Samling af elektroniske eller manuelle registreringer, hvis rigtighed den ansvarlige for driften indestår for, og som kan vises til tilsynsmyndigheden i en læsbar form.

7) Fast gødning:

Gødning, der bevarer sin form ved placering i en stak eller bunke, og som ikke flyder ved egen kraft, og som ikke kan pumpes.

8) Fiberfraktion:

Den faste fraktion fra separeret flydende husdyrgødning.

9) Flydende gødning:

Gødning, der flyder ved egen kraft, og som kan pumpes, herunder væskefraktioner med et kvælstofindhold over 0,3 kg kvælstof pr. ton. Gødning, som kan pumpes og udbringes med slæbeslange, slæbesko, sortjordsnedfælder eller græsnedfælder, karakteriseres som flydende. Gødning, hvor en ensartet udbringning med de nævnte maskiner ikke er mulig, fordi gødningen ikke er tilstrækkelig flydende, kategoriseres som fast husdyrgødning.

10) Frossen jord

Jord, der ikke er optøet i hele pløjelagets dybde (mindst 15 cm). Overfladisk nattefrost betragtes ikke som frossen jord, hvis jorden var frostfri dagen inden og optøs i løbet af dagen.

11) Grønsaft:

Affald, der består af pressesaft, som fremkommer ved presning af græs og lucerne i produktionen af enten grønpiller eller grønhø.

12) Gødning:

Alle former for materialer med gødningsværdi, der indeholder kvælstof eller fosfor, og som har til formål at blive tildelt landbrugsarealer, som er alle ubebyggede og ubefæstede arealer, der anvendes til land- og skovbrugsmæssige formål, herunder lukkede systemer.

13) Harmoniarealer:

Arealer med afgrøder med et gødningsbehov, hvor organisk gødning må anvendes, og hvor organisk gødning under normale omstændigheder kan udbringes.

14) Husdyrgødning:

Gødning fra dyretyper, for hvilke der i bilag 1, tabel 2 i bekendtgørelse om udlednings- og gødningsregnskab m.v. er fastsat normer for indholdet af kvælstof og fosfor, herunder mave- og tarmindeholdet fra slagtede husdyr, i enhver anden form end aske.

Dyretyper

Bekendtgørelse om udlednings- og gødningsregnskab m.v. indeholder normer for indholdet af kvælstof og fosfor i husdyrgødning. Tabellen indeholder normer for gødningen fra alle de traditionelle typer af husdyr, herunder for kvæg, grise, fjerkræ, heste, pelsdyr og får, men også for husdyrtyper som strudse, hjorte og chinchillaer. Indholdet af kvælstof og fosfor i den producerede gødning opgøres ud fra de normer, som bekendtgørelse om udlednings- og gødningsregnskab m.v. fastsætter for dyretypen.

Gødning fra andre dyretyper end disse er ikke husdyrgødning, men er omfattet af gødningsanvendelsesbekendtgørelsens regler om anden organisk gødning. Herved er det entydigt afgrænset, hvilke dyr der er husdyr og producerer husdyrgødning, og hvilke dyr der er noget andet, og som producerer anden organisk gødning.

Der er ikke tale om en statisk afgrænsning af husdyr, men om en dynamisk regulering, hvor gødningsanvendelsesbekendtgørelsens definition af husdyr automatisk udvides i takt med, at nye dyretyper vinder indpas som husdyr og indarbejdes i normerne i bekendtgørelse om udlednings- og gødningsregnskab m.v.

Blanding af husdyrgødning med anden gødning

Husdyrgødning kan være i enhver anden form end aske. Husdyrgødning er dermed husdyrgødning uanset, om det er i forarbejdet eller afgasset form. Husdyrgødning forbliver husdyrgødning, uanset hvad det sammenblandes med.

Andre typer af gødning, f.eks. kunstgødning, bliver dog ikke til husdyrgødning, når det blandes med husdyrgødning. Blandingen vil herefter f.eks. være en blanding af kunstgødning og husdyrgødning. Kunstgødning forbliver således kunstgødning ved sammenblanding med husdyrgødning. Det betyder f.eks., at både reglerne for husdyrgødning og kunstgødning skal overholdes ved udbringning af blandinger af husdyrgødning og kunstgødning.

Stoffer, produkter og materialer, der kan forurene grundvand, jord og undergrund, må ikke uden tilladelse graves ned i jorden, udledes eller oplægges på jorden eller afledes til undergrunden, jf. miljøbeskyttelseslovens § 19, stk. 1. Dog fremgår det af forarbejderne til miljøbeskyttelseslovens § 19, at landbrugets almindelige spredning af sædvanlige gødningsstoffer, bortset fra slam (der er reguleret særskilt), ikke er omfattet af tilladelseskravet i § 19, stk. 1.

I forarbejderne til miljøbeskyttelseslovens § 19 er det ikke uddybet, hvad der forstås ved "sædvanlige gødningsstoffer", men det antages at dække fast og flydende husdyrgødning, kunstgødning og ensilagesaft.

Miljøministeren kan i medfør af miljøbeskyttelseslovens § 19, stk. 5, fastsætte regler for at sikre, at jord og grundvand ikke forurenes eller udsættes for fare for forurening med de stoffer, produkter og materialer, der er nævnt i stk. 1, og herunder fastsætte regler, der erstatter tilladelser og beskytter jord og grundvand. Sådanne regler er, for så vidt angår bioaske og affald til jordbrugsformål, fastsat i regelsæt under Miljøministeriet.

Hvis husdyrgødning blandes med andre stoffer, der kan forurene grundvand, jord og undergrund, vil udbringning af det blandede produkt kræve en tilladelse efter miljøbeskyttelseslovens § 19, stk. 1.

Da næringsstofferne i husdyrgødning skal udnyttes som gødning til afgrøder eller forbrændes, jf. gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 25, vil det i praksis derfor i de tilfælde, hvor husdyrgødningen ikke skal forbrændes, være nødvendigt at indhente en tilladelse efter miljøbeskyttelseslovens § 19, stk. 1, inden der iblandes stoffer m.v., der kan skade grundvand, jord og undergrund.

15) Kunstgødning:

Uorganiske gødninger og urea, der indeholder hovednæringsstofferne kvælstof eller fosfor, og som er fremstillet ved en industriel proces, og som ikke er bioaske eller husdyrgødning.

16) Kvælstofreducerende virkemidler:

De virkemidler, som er fastsat i kapitel 5 i bekendtgørelse om udledningsbaseret markregulering m.v.

17) Organisk gødning:

a) Husdyrgødning, ensilagesaft og restvand.

b) Andre stoffer, produkter og materialer af biologisk oprindelse, der

i) indeholder hovednæringsstofferne kvælstof eller fosfor,

ii) er opsamlet med henblik på udbringning, og

iii) ikke er kunstgødning eller bioaske.

Organisk gødning er således stoffer, produkter og materialer af biologisk oprindelse, der indeholder hovednæringsstoffet kvælstof eller fosfor, og som ikke er kunstgødning eller bioaske.

Organisk gødning omfatter alle former for stoffer, produkter og materialer, der anvendes til jordbrugsformål, uanset om det er klassificeret som affald eller ej.

Der sondres i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen mellem husdyrgødning og anden organisk gødning. Det skyldes, at visse af bekendtgørelsens regler alene finder anvendelse for den delmængde af organisk gødning, som husdyrgødning udgør. Hovedparten af disse regler er fastsat for at begrænse ammoniakemission, som generelt er større ved tildeling af husdyrgødning end ved tildeling af anden organisk gødning.

For alle andre stoffer, produkter og materialer end husdyrgødning, ensilagesaft og restvand gælder reglerne om organisk gødning kun i det omfang de opsamles med henblik på udbringning. Eksempelvis er spildevandsslam og slagteriaffald kun organisk gødning, når det er opsamlet med henblik på udbringning, og ikke når det er opsamlet med henblik på anden nyttiggørelse eller deponi. Hvorvidt et stof, produkt eller materiale er organisk gødning eller ej, afhænger således af den tilsigtede anvendelse, og kategoriseringen som organisk gødning kan opstå eller ophøre, hvis hensigten ændrer sig.

18) Oversvømmet jord:

Jord, der er dækket af blankt vand.

19) Restvand:

Følgende typer af flydende organisk gødning, hvor kvælstofindholdet er på 0,3 kg kvælstof pr. ton eller derunder:

a) Malkeumsvand.

b) Vand fra vask af foderrekvisitter og lignende fra almindelig landbrugsdrift.

c) Væskefraktioner.

d) Væske fra ensilageopbevaringsanlæg med ikke-saftgivende ensilage.

e) Væske, der udelukkende er opsamlet fra ensilageopbevaringsanlæg senere end 1 måned fra ilægning af saftgivende ensilage.

f) Vand fra vask af fjerkræstalde.

20) Rodfrugtvaskvand:

Affald, der består af vand fra vask af rodfrugter, vand fra transport af hele rodfrugter og vand fra renholdelsesopgaver, hvor der udelukkende er anvendt NaOH (base) og syre.

21) Separeret husdyrgødning:

Flydende husdyrgødning, der ved separering er opdelt i en væskefraktion og en fiberfraktion.

22) Snedækket jord:

En mark, hvor mere end 90 pct. er dækket af mere end 0,5 cm sne.

23) Styrelsen:

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø.

24) Særligt ammoniakfølsomme naturtyper:

a) Naturtyper, der fremgår af bilag 3, pkt. D, i bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug, uanset størrelse, hvis de er beliggende inden for et Natura 2000-område og er omfattet af udpegningsgrundlaget og kortlagt.

b) Heder og overdrev i øvrigt, som er beliggende inden for et Natura 2000-område og omfattet af § 3 i lov om naturbeskyttelse.

c) Højmoser, der er beliggende uden for Natura 2000-områder.

d) Lobeliesøer, der er beliggende uden for Natura 2000-områder.

Som vejledende kort over beliggenheden af særligt ammoniakfølsomme naturtyper, kan der anvendes kort på MiljøGis for husdyrregulering og på Danmarks Arealinformation.

25) Tildeling af gødning:

Udbringning af gødning og afsætning af gødning fra udegående dyr. Der sondres i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen mellem, om gødning er udbragt eller tildelt. For så vidt angår regler, der gælder for husdyrgødning, der tildeles markerne maskinelt, anvendes begrebet "udbragt", mens der for regler omfattende al husdyrgødning, som et areal modtager (f.eks. også fra græssende husdyr), anvendes begrebet "tildelt".

26) Udbringning af gødning:

Anvendelse af opsamlet gødning.

27) Vandmættet jord:

Jord, hvor der kan samle sig frit vand i revner og sprækker selv flere timer efter nedbør.

28) Vintersæd:

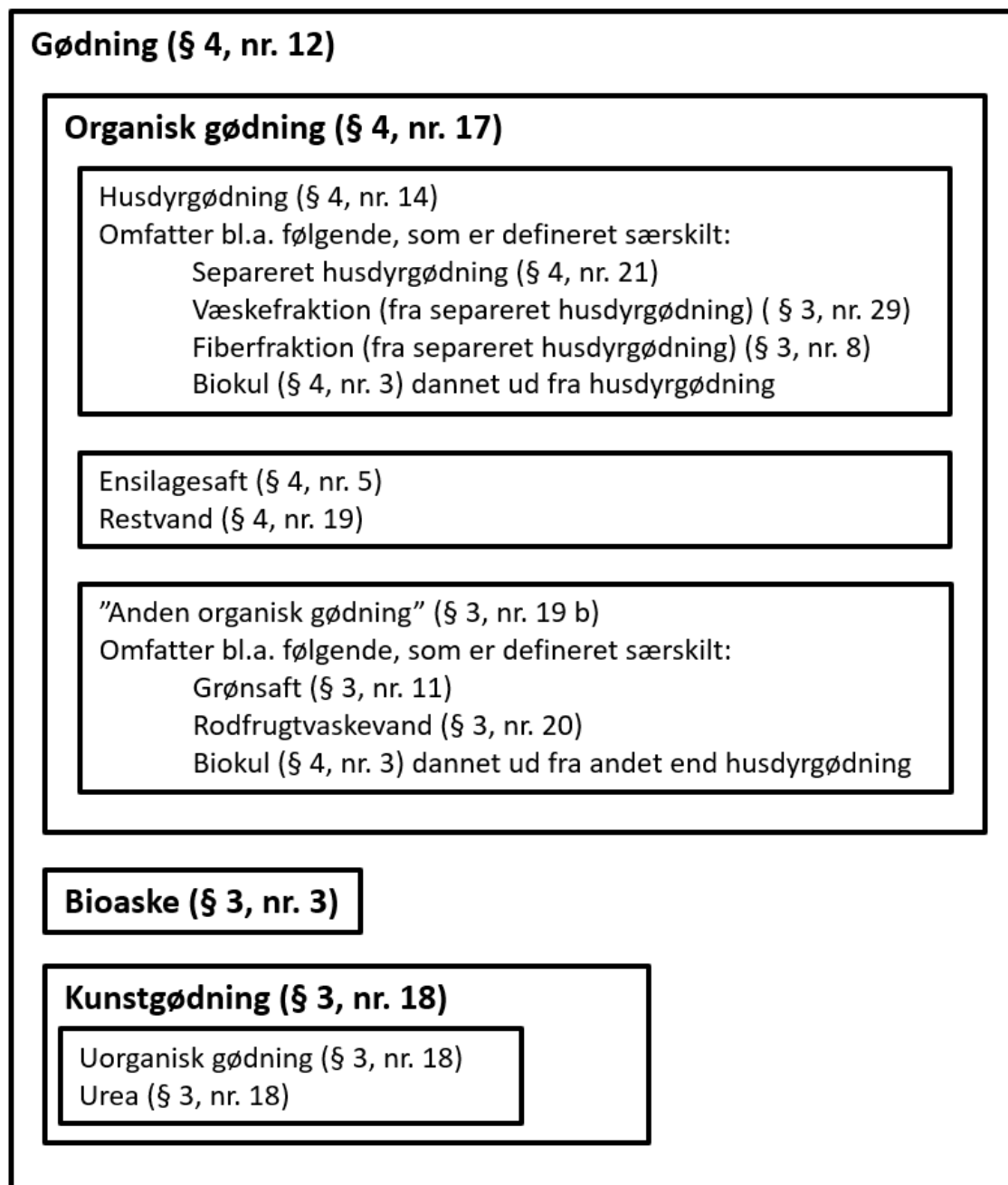
De afgrødetyper, der er nævnt under overskriften "vintersæd til modenhed" i gødningsanvendelsesbekendtgørelsens bilag 3, tabel 1.

29) Væskefraktion:

Den flydende fraktion fra separeret flydende husdyrgødning.

2.2 Oversigt over definitioner af gødning

Figur 1 viser en oversigt over gødningstyper, som defineret i gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 4. Udover gødningstyperne, som er vist i figuren, defineres gødning, jf. § 4, nr. 7 og 9, som enten fast eller flydende. Definitionerne af henholdsvis fast og flydende er uafhængige af gødningens oprindelse.

Figur 1. gødningstyper, som defineret i gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 4.

3. Generelt om anvendelse af gødning (§ 25)

3.1 Udbringning af gødning

Gødning skal udbringes på arealer, hvor der er eller vil blive etableret afgrøder med et gødningsbehov, på arealer uden afgrøder, forud for etablering af afgrøder med et gødningsbehov uden anden forudgående anvendelse eller på arealer, hvor der er eller vil blive etableret grøngødning med gul sennep, olieræddike eller gul sennep og olieræddike forud for sukkerroer til fabrik.

Afgrøder med et gødningsbehov er i bekendtgørelsens § 4, nr. 1, defineret som afgrøder, der har en kvælstofnorm på mere end 0 kg kvælstof pr. ha eller en fosfornorm på mere end 0 kg fosfor pr. ha. Afgrøderne skal være omfattet af en kvælstofnorm eller en fosfornorm for den pågældende planperiode.

Udbringning af husdyrgødning, kunstgødning og bioaske til arealerne skal, jf. § 26, ske med en udbringningsteknik, der sikrer en ensartet fordeling. Bestemmelsens formål er med sin ordlyd at sikre en fuldt ud tilstrækkelig implementering af nitratdirektivets bilag II, A pkt. 6. Bestemmelsen regulerer ikke mængden, der må udbringes på arealerne. Udbringningsmetoder, der er lovlige at anvende i henhold til gødningsanvendelsesbekendtgørelsen overholder efter Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurdering bestemmelsen.

3.2 Forbrænding af husdyrgødning

Husdyrgødning må også forbrændes. Forbrænding af husdyrgødning skal ske efter reglerne i forordningen om animalske biprodukter og forordningen om gennemførelse af forordningen om animalske biprodukter (gennemførelsesforordningen), da husdyrgødning er et animalsk biprodukt.

Gennemførelsesforordningen giver mulighed for, at husdyrgødning kan forbrændes som affald på affalds(med)forbrændingsanlæg, der er miljøgodkendt efter reglerne i godkendelsesbekendtgørelsen og affaldsforbrændingsbekendtgørelsen.

Herudover giver gennemførelsesforordningen mulighed for, at visse typer husdyrgødning brændes som brændsel på brændingsanlæg, der er godkendt efter forordningen.

Gødning fra pelsdyr kan desuden brændes efter reglerne i husdyrgødningsbekendtgørelsen vedrørende forbrænding af husdyrgødning fra plasmacytoseinficerede pelsdyr.

4. Gener fra udbringning (§ 27)

Organisk gødning bortset fra ensilagesaft og restvand må ikke udbringes på lørdage samt søn- og helligdage på arealer, der ligger nærmere end 200 meter fra et byzone- eller sommerhusområde eller et område i landzone, der ved lokalplan er udlagt til boligformål. Bemærk, at forbuddet også omfatter udbringning af bl.a. spildevandsslam, idet forbuddet omfatter organisk gødning.

Hvis der i et område omfattet af § 27, stk. 1, gælder et krav om anvendelse af en ammoniakreducerende teknik efter § 29, stk. 1, så skal kravet opfyldes med nedfældning. Det fremgår af § 7, stk. 1, 2. pkt. Kravet skyldes, at forsuring eller udbringning af væskefraktionen fra separeret husdyrgødning har en lugtreducerende effekt. Det betyder ikke, at alt flydende husdyrgødning, der udbringes inden for 200 meter fra byzone m.v., skal nedfældes, men bare, at hvis der er krav om nedfældning, kan dette ikke erstattes med udbringning af forsuret husdyrgødning eller udbringning af væskefraktionen fra separeret husdyrgødning.

Udbringning af husdyrgødning, ensilagesaft og restvand må ikke give anledning til unødige gener. Bestemmelsen vurderes i praksis også oftest at være relevant i forbindelse med lugtgener for omboende, selvom om gener for omboende også kan omfatte andre forhold, som f.eks. fluer fra husdyrgødning mv.

5. Metoder til udbringning (§ 28)

Flydende husdyrgødning må kun udbringes ved udlægning ved slæbeslange, slæbesko eller ved nedfældning. Andre udbringningsmetoder, herunder udbringning med vandingskanon, er således ikke tilladt.

Kravene om udbringningsmetoder forebygger ammoniakemission og lugtgener i forhold til f.eks. bredspredning. Ved at udbringe flydende husdyrgødning på disse måder kommer kvælstoffet i højere grad afgrøderne til gode og mindsker ammoniakdepositionen på naturområder. Også lugt fra udbringningen mindskes.

Udlægning med slæbeslange, slæbesko eller ved nedfældning er alle teknikker, der er egnede til at overholde kravet i § 26, om ensartet fordeling af gødningen.

5.1 Udbringning med slæbeslange eller slæbesko (§ 28, stk. 2)

Udlægningsudstyret skal være i kontakt med jordoverfladen, når der udlægges med slæbeslange eller slæbesko. Gødningen skal lægges på jordoverfladen, og ikke ledes ud af slangerne et stykke over jordoverfladen.

Hæver man slangebommen eller udlægger den flydende husdyrgødning ved for højt tryk, risikerer man, at husdyrgødningen sprøjter, så gødningens overflade øges. Da ammoniakemissionen i det væsentligste sker fra gødningens overflade, vil emissionen øges, når overfladen er større.

Incitamentet for at hæve slangebommen, så slangerne ikke har kontakt med jorden, kan være, at det giver en besparelse fordi udbringningsudstyret beskyttes, og sliddet på slangerne minimeres. Der kan også være en besparelse i at øge trykket i slangerne, så udbringningen kan ske ved højere kørehastighed.

Kravet om, at gødningen ved udbringning med slæbeslange eller slæbesko skal lægges på jordoverfladen, betyder, at det ikke er tilladt at pumpe gødningen ud med et tryk, der forårsager sprøjt.

Hensigten med bestemmelsen er at minimere den tid, hvor gødningen er i kontakt med luften, og minimere overfladen af den udlagte gødning mest muligt.

5.2 Udbringning med nedfældning (§ 28, stk. 3-5)

Ved nedfældning skal den flydende husdyrgødning nedfældes til under jordoverfladen, og der må alene være en ubetydelig mængde flydende husdyrgødning over jordoverfladen efter nedfældning.

Ved nedfældning på arealer uden etablerede afgrøder med et gødningsbehov skal nedfældningsrenderne være tildækkede efter nedfældningen.

Ved nedfældning i etablerede afgrøder med et gødningsbehov, herunder ved nedfældning i græs, skal nedfældningsrenderne kunne indeholde den udbragte mængde gødning, men der er ikke krav om, at renderne skal tildækkes.

Ved anvendelse af slæbesko ridses en 1-2 cm rille i jorden, hvori husdyrgødningen udlægges. Ved anvendelse af slæbesko efterlades en betydelig mængde husdyrgødning over jordoverfladen, og denne udbringningsmetode kan derfor ikke anerkendes som nedfældning, men sidestilles med slangeudlægning i forhold til ammoniak og lugteffekten.

6. Ammoniakreducerende teknik (§ 29 - 32)

For at reducere ammoniakemissionen er der krav om at nedfælde husdyrgødning, at forsure husdyrgødning inden eller i forbindelse med udbringning eller at udbringe væskefraktionen fra separeret husdyrgødning på:

- 1) Arealer uden etablerede afgrøder med et gødningsbehov, bortset fra arealer, hvor der senest 20. august etableres grøngødning med gul sennep, olieræddike eller blanding heraf, hvor der efterfølgende etableres sukkerroer til fabrik.
- 2) Arealer med græs, bortset fra arealer med frøgræs, for hvilke der er indgået kontrakt med frøavlsfirma om levering af frø i den kommende sæson. I perioden fra 1. februar indtil 1. maj gælder kravet dog ikke for virksomheder, som er autoriserede som økologiske eller under omlægning til økologisk produktion i henhold til bekendtgørelse om økologisk jordbrugsproduktion.
- 3) Arealer, der ligger inden for 20 meter fra særligt ammoniakfølsomme naturtyper.

Visse arealer med grøngødning er altså undtaget kravet om nedfældning. Ved "arealer uden etablerede afgrøder" forstås bl.a. "sort jord" og arealer bevokset med spildkorn eller ukrudt. Et areal, som er tilsået med f.eks. vårbyg eller majs betragtes som et areal med etablerede afgrøder, og der er derfor ikke krav om nedfældning på disse arealer.

6.1 Nedfældning som ammoniakreducerende teknik

Som dokumentation for nedfældningen skal den driftsansvarlige opbevare enten

- en faktura fra maskinstation,
- et internt regnskab fra markdriftsfællesskab, hvoraf virksomhedens udbringningsarealer fremgår, eller
- en erklæring om, at gødningen er nedfældet, hvis eget nedfældningsudstyr er anvendt.

Den driftsansvarlige skal også kunne dokumentere, at reglerne om nedfældning er overholdt ved at opbevare en erklæring om tidspunktet for udbringningen, omfanget af udbringningsarealer, der er omfattet af § 6, stk. 3, og den udbragte mængde husdyrgødning. Den ansvarlige for driften skal opbevare dokumentationen i 5 år og fremvise den, hvis han bliver bedt om det i forbindelse med kontrol.

6.2 Forsuring som ammoniakreducerende teknik

For at overholde kravet om at bruge en ammoniakreducerende teknik ved udbringning af husdyrgødning på arealer omfattet af § 29, stk. 1, skal husdyrgødningen enten

- nedfældes,
- være forsuret ved udbringning, eller
- separeres og væskefraktion udbringes mens fiberfraktionen nedbringes, jf. § 34, stk. 1.

Husdyrgødning kan blive forsuret ved udbringning ved hjælp af tre forskellige teknikker. Det drejer sig om markforsuring, tankforsuring og staldforsuring.

Kravet til syreforbrug under udbringning i marken og ved forsuring i tanken er fastsat i kg 96-pct. svovlsyre, da dette vurderes at være det mest anvendelige i praksis. Omregning til andre koncentrationer af svovlsyre fremgår i afsnittene "Markforsuring" og "Tankforsuring" herunder. Der kan ikke anvendes andre typer syre end svovlsyre.

Syrekrav er fastsat med udgangspunkt i, at pH i den forsurede husdyrgødning på tidspunktet ved udbringning er 6,6. Herved opnås en reduktion i ammoniakemissionen på mindst 25 pct. i forhold til forskellige ubehandlede gylletyper i 90 pct. af tilfældene. Det er svarende til effekten på græsnedfældning, hvor den ammoniakreducerende effekt er beskrevet som mindst 25 pct.

Tilsætning af kunstgødning

Der må ikke tilsættes kvælstofholdig kunstgødning til husdyrgødningen, når der anvendes forsuring som ammoniakreducerende teknik. Herudover gælder der ingen restriktioner for tilsætning af kunstgødning til husdyrgødning.

Undtagelse for økologiske bedrifter

I perioden fra 1. februar indtil 1. maj er der ikke krav om, at økologiske bedrifter (autoriserede i henhold til bekendtgørelse om økologisk jordbrugsproduktion) skal anvende en ammoniakreducerende teknik. På arealer uden etablerede afgrøder med et gødningsbehov skal økologiske bedrifter nedfælde eller anvende en anden ammoniakreducerende teknik på lige fod med konventionelle bedrifter.

Årsagen til, at økologiske bedrifter er undtaget, er, fordi det på økologiske bedrifter ikke er tilladt at bruge svovlsyre til forsuring.

Markforsuring

Markforsuring kan anvendes som teknik til at reducere ammoniakemissionen. Ved markforsuring forsurer man gyllen, mens man kører den ud. Der er stillet krav om tilsætning af en nærmere fastlagt mængde syre. Mængden afhænger af typen af husdyrgødning, og om det er afgasset eller ej.

Ved forsuring af flydende husdyrgødning i forbindelse med udbringning skal der tilsættes følgende mængder 96 pct.-svovlsyre eller en tilsvarende mængde svovlsyre baseret på svovlsyrens koncentration:

- 3,0 kg pr. ton uafgasset husdyrgødning fra kvæg.
- 2,9 kg pr. ton uafgasset husdyrgødning fra svin.
- 11,0 kg pr. ton afgasset husdyrgødning fra alle dyretyper og pr. ton uafgasset husdyrgødning fra andre dyretyper end nævnt under nr. 1 og 2.

I andre typer husdyrgødning, end uafgasset husdyrgødning fra svin og kvæg (gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 7, stk. 2, nr. 1 og nr. 2), skal der tilsættes samme mængde syre, som der skal tilsættes afgasset husdyrgødning. Det skyldes, at disse gødningstyper i almindelighed har flest fællestræk med afgasset husdyrgødning bl.a. med hensyn til tørstofindhold og kemisk sammensætning.

Hvis mængden af husdyrgødning er opgjort i volumen, kan der anvendes forholdet 1:1 ved en omregning fra ton til m³ flydende husdyrgødning i forhold til bekendtgørelsens krav i § 30. Dette forhold kan dermed anvendes uanset dyretype og om husdyrgødningen er afgasset.

Hvis der anvendes en anden koncentration af svovlsyre, skal bekendtgørelsens krav om 96 pct. svovlsyre omregnes til den pågældende koncentration. Omregningen foretages på følgende måde:

96 pct. / (pct. anvendt svovlsyre) x den påkrævede mængde fra bekendtgørelsen.

Når der f.eks. bruges 85 pct. svovlsyre, og der er et krav om 3 kg 96 pct. svovlsyre ved husdyrgødning fra kvæg, laves følgende omregning:

96 pct./85 pct. x 3 kg = 3,4 kg 85 pct. svovlsyre.

Dokumentation for tilsat svovlsyre vil i mange tilfælde være angivet i liter svovlsyre i stedet for kilo. Hvis vægtkravet til svovlsyre skal omregnes til antal liter (volumen), skal der tages højde for vægtfylden af svovlsyre. Vægtfylden er forskellig for de forskellige koncentrationer af svovlsyre.

Vejledning om anvendelse af gødning

I tabel 1 nedenfor ses vægtfylde for tre forskellige koncentrationer af svovlsyre. Der er lavet en omregning, der viser, hvor meget 1 kg svovlsyre svarer til i liter ved forskellige koncentrationer af svovlsyre.

Tabel 1. Et kg svovlsyre omregnet til liter ved forskellige koncentrationer af svovlsyre.

Koncentration af svovlsyre i pct.	Vægtfylde i gram pr. cm ³	Vægt i kg	Volumen i liter
96	1,84	1	0,543
85	1,77	1	0,565
50	1,39	1	0,719

I de tre tabeller nedenfor er kravet i § 30 stk. 11, om at tilsætte henholdsvis 3 kg, 2,9 kg og 11 kg 96 pct. svovlsyre pr. ton husdyrgødning omregnet til liter pr. ton. De tre tabeller viser tre forskellige koncentrationer af syre.

Tabel 2. Kravet om tilsætning af syre i forbindelse med udbringning omregnet til liter syre pr. ton ved anvendelse 96 pct. syre.

96 pct. svovlsyre		
Husdyrgødning fra	Kg pr. ton	Liter pr. ton
Kvæg	3,0	1,63
Svin	2,9	1,57
Andre dyr og afgasset	11,0	5,97

Tabel 3. Kravet om tilsætning af syre i forbindelse med udbringning omregnet til liter syre pr. ton ved anvendelse 85 pct. syre.

85 pct. svovlsyre		
Husdyrgødning fra	Kg pr. ton	Liter pr. ton
Kvæg	3,4	1,91
Svin	3,3	1,85
Andre dyr og afgasset	12,4	7,02

Tabel 4. Kravet om tilsætning af syre i forbindelse med udbringning omregnet til liter syre pr. ton ved anvendelse 50 pct. syre.

50 pct. svovlsyre

Husdyrgødning fra	Kg pr. ton	Liter pr. ton
Kvæg	5,8	4,14
Svin	5,6	4,00
Andre dyr og afgasset	21,1	15,19

Tilsætning af kunstgødning i forbindelse med markforsuring er ikke en mulighed på nuværende tidspunkt, da der mangler viden om, hvordan tilsætning af kunstgødning påvirker ammoniakemissionen. Det gælder for al husdyrgødning tilsat kunstgødning, herunder husdyrgødning forsuret med svovlsyre tilsat kunstgødning.

Det anførte syreforbrug gælder, når husdyrgødningen forsuret, mens den udbringes og i visse tilfælde ved tankforsuring. Kravene til syremængderne er lavere, når husdyrgødning og syre blandes i marken, end når syren tilsættes i tanken eller stalden. Det skyldes, at pH stiger over tid, og dermed falder den ammoniakreducerende effekt. Ved forsuring i tanken før udbringning skal der derfor også tilsættes flere kg syre pr. ton husdyrgødning, end der skal, hvis syren blandes i husdyrgødningen samtidig med, at den udbringes. Dog kan der anvendes samme mængder syre ved tankforsuring, hvis husdyrgødningen udbringes, inden der er gået 72 timer, som det fremgår i afsnittet herunder.

Tankforsuring

Tankforsuring er en teknik til at reducere ammoniakemissionen fra udbragt husdyrgødning. Ved tankforsuring forsurer man gyllen i gyllebeholderen, inden man bringer den ud. Som for markforsuring er der krav om tilsætning af en vis mængde syre.

Når husdyrgødning forsuret i opbevaringsanlægget i perioden fra 1. september indtil 1. april, skal husdyrgødningen fra det pågældende anlæg være udbragt inden 4 uger fra det tidspunkt forsuringen er sket.

Den faglige baggrund for bestemmelsen er, at de koldere temperaturer i denne periode betyder, at ændringerne i pH over tid er mindre end om sommeren: Det er derfor kun nødvendigt at tilsætte syremængder svarende til en reduktion i pH til 6,3 på forsuringstidspunktet. Efter 4 uger vil pH ikke være højere end 6,6 på udbringningstidspunktet senest 4 uger efter. De syremængder, der er krav om at tilsætte, sikrer at de ovenfor nævnte pH værdier opnås.

Der skal ved forsuring i opbevaringsanlægget i perioden 1. september indtil 1. april tilsættes følgende mængder 96 pct.-svovlsyre eller en tilsvarende mængde svovlsyre baseret på svovlsyrens koncentration:

- 4,4 kg pr. ton uafgasset husdyrgødning fra kvæg.
- 5,7 kg pr. ton uafgasset husdyrgødning fra svin.
- 14,0 kg pr. ton afgasset husdyrgødning fra alle dyretyper og pr. ton uafgasset husdyrgødning fra andre dyretyper end nævnt under nr. 1 og 2.

Det er en forudsætning, at der ikke efter forsuring i tanken tilføres frisk husdyrgødning.

Der skal tilsættes væsentlig mere syre til afgasset gylle for at opnå en pH værdi på 6,3. Dette skyldes, at den afgassede gylle har en meget højere pH værdi som udgangspunkt, og at afgasset gylle har en høj bufferkapacitet på grund af en stor koncentration af opløst bikarbonat.

Når pH 6,3 er opnået, vil afgasset husdyrgødning på samme måde som husdyrgødning, der ikke er afgasset, kunne opbevares i op til 4 uger inden udbringning.

Hvis gyllen i tanken forsuret den 1. april, kan den udbringes frem til den 29. april, da det er inden for 4 uger.

Vejledning om anvendelse af gødning

Den faglige baggrund for bestemmelsen er, at uden for perioden 1. september indtil 1. april, det vil sige i de varmere måneder, er der ikke sikkerhed for, at pH forbliver stabil. Det skyldes, at de varmere temperaturer kan føre til væsentlige ændringer i pH, som på nuværende tidspunkt ikke kan kvantificeres. Reguleringen af tankforsuring er derfor differentieret efter tidspunkt på året.

I den varmere periode fra den 1. april indtil den 1. september kan der kun udbringes forsuret gødning fra tankforsuring, hvis gyllen udbringes inden der er gået 72 timer fra forsuringen er foretaget, og syremængderne opfylder kravene ved markforsuring. Det fremgår af § 30, stk. 3.

I de tre tabeller nedenfor er kravet i § 30 stk. 2, om at tilsætte henholdsvis 4,4 kg, 5,7 kg og 14 kg syre pr. ton husdyrgødning i perioden 1. september indtil 1. april omregnet til liter pr. ton. De tre tabeller viser omregningen for tre forskellige koncentrationer af syre.

Tabel 5. Kravet om tilsætning af syre ved forsuring i opbevaringsanlæg (tankforsuring) omregnet til liter syre pr. ton ved anvendelse 96 pct. syre.

96 pct. svovlsyre		
Husdyrgødning fra	Kg pr. ton	Liter pr. ton
Kvæg	4,4	2,39
Svin	5,7	3,10
Andre dyr og afgasset	14,0	7,60

Tabel 6. Kravet om tilsætning af syre ved forsuring i opbevaringsanlæg (tankforsuring) omregnet til liter syre pr. ton ved anvendelse 85 pct. syre.

85 pct. svovlsyre		
Husdyrgødning fra	Kg pr. ton	Liter pr. ton
Kvæg	5,0	2,81
Svin	6,4	3,64
Andre dyr og afgasset	15,8	8,93

Tabel 7. Kravet om tilsætning af syre ved forsuring i opbevaringsanlæg (tankforsuring) omregnet til liter syre pr. ton ved anvendelse 50 pct. syre.

50 pct. svovlsyre		
Husdyrgødning fra	Kg pr. ton	Liter pr. ton
Kvæg	8,4	6,07
Svin	10,9	7,87

Andre dyr og afgasset	26,9	19,33
-----------------------	------	-------

Staldforsuring

Staldforsuring har primært til formål at reducere ammoniakemissionen fra stalden.

Forsuring af flydende husdyrgødning i stalden skal foretages i overensstemmelse med de vilkår, der er sat til staldforsuringsanlægget i husdyrbrugets miljøgodkendelse. Vilkårene er sat i medfør af husdyrbrugets tilladelse eller godkendelse efter §§ 16 a og 16 b i lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v., §§ 10-12 i lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug eller § 33 i lov om miljøbeskyttelse.

For at gøre det så enkelt som muligt for landbrugeren og det kommunale tilsyn læner gødningsanvendelsesbekendtgørelsens krav til staldforsuring sig op ad kravene fra anlægsreguleringen. Al staldforsuret husdyrgødning omfattes på ensartede vilkår, uanset om producenten har gennemført specifikke tests med udbringning af den forsuredede husdyrgødning. Det betyder, at hvis vilkårene i husdyrgodkendelsen vedr. staldforsuring er opfyldt, så kan gødningen udbringes som forsuret gylle.

Dokumentation for og tilsyn med forsuring

Den driftsansvarlige skal kunne dokumentere, at kravene til forsuring i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen er overholdt. Kravene til forsuring fremgår af bekendtgørelsens § 30. Dokumentationskravet overholdes ved opbevaring af en erklæring om tidspunktet for udbringningen, omfanget af udbringningsarealer, der er omfattet af § 29, stk. 1, og den udbragte mængde husdyrgødning. Der er ikke fastsat nærmere formkrav til udformningen af erklæringen, som kræves som dokumentation. Kravet om en erklæring kan derfor opfyldes på flere måder, så længe der i gødningsanvendelsesbekendtgørelsens forord er tale om en erklæring. Ved erklæring forstås en samling af elektroniske eller manuelle registreringer, hvis rigtighed den ansvarlige for driften indestår for, og som kan fremvises i en for tilsynsmyndigheden læsbar form. Landbrugeren kan f.eks. opfylde kravet ved at opbevare elektroniske registreringer fra gylleudbringningen. Dette kan være data fra markregistreringsprogrammer om,

- på hvilke marker, der er anvendt nedfældning eller forsuring af husdyrgødning,
- dato for udbringningen,
- afgrødetype
- husdyrgødningstype, og
- hvor meget husdyrgødning, der er udbragt pr. hektar.

Oplysningerne skal kunne sendes til kommunen, når de beder om det f.eks. i form af en pdf-udskrift af registreringerne i markregistreringsprogrammet.

Gødningsplanen er grundlaget for kontrollen, men det er nødvendigt, at den driftsansvarlige bekræfter, at planen de facto er udført i overensstemmelse med bekendtgørelsens krav. Det kan f.eks. gøres ved at den driftsansvarlige skriver det til kommunen i en følgemail med pdf-udskriften eller skriver bekræftelsen på selve pdf-udskriften.

Yderligere skal en af disse typer dokumentation opbevares:

- Dokumentation for forsuring i forbindelse med udbringning i form af kvittering for indkøb af den tilstrækkelige mængde syre. Der vil kunne foretages kontrol af disse bilags ægthed, såfremt dette vurderes nødvendigt. Hvis forsuringen er udført af en maskinstation, der har indkøbt syren, skal det fremgå af fakturaen fra maskinstationen, hvor mange kg svovlsyre, der er anvendt, og hvor mange tons gylle, der er udbragt.

Vejledning om anvendelse af gødning

– Dokumentation for forsuring i opbevaringsanlægget i form af kvittering for indkøb af den tilstrækkelige mængde syre samt en forsuringsattest for hver af de foretagne forsuringer, der indeholder de oplysninger, der fremgår af bilag 1 til gødningsanvendelsesbekendtgørelsen.

– Dokumentation for forsuring i stalden i form af den dokumentation, der kræves efter husdyrbrugets tilladelse eller godkendelse. Det følger af husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen, at husdyrbrug der anvender en miljøteknologi m.v., der er optaget på Miljøstyrelsens teknologiliste, og som er optaget i bilag 4, skal overholde de krav, der er fastsat i bilaget for den pågældende teknologi eller teknik.

Den driftsansvarlige skal opbevare dokumentationen i 5 år og vise den til kommunen, hvis de beder om den i forbindelse med kontrol.

Kommunen skal kunne se dokumentation for:

- Mængde og koncentration af anvendt syre.
- Omfanget af udbringningsarealer omfattet af § 29, stk. 1.
- Mængden af gylle samt gylletype.

I forhold til dokumentation for korrekt forsuring kan dette gøres ved, at landbrugeren udfylder en forsuringsattest (se i bekendtgørelsens bilag 1), hver gang der forsures og fremviser kvitteringer/faktura for den indkøbte syre. Syreforbruget kan være angivet på forskellig vis, derfor henvises til tabellerne ovenfor.

Der er ikke fastsat nærmere formkrav til udformningen af erklæringen, som kræves som dokumentation. Der skal dog være tale om en erklæring i gødningsanvendelsesbekendtgørelsens forstand. Herved forstås en samling af elektroniske eller manuelle registreringer, hvis rigtighed den ansvarlige for driften indestår for, og som kan fremvises i en for tilsynsmyndigheden læsbar form. Kravet om en erklæring kan derfor opfyldes på flere måder. Landbruger kan f.eks. opfylde kravet ved at opbevare elektroniske registreringer fra udbringningen.

Dette kan være data fra markregistreringsprogrammer om,

- På hvilke marker, der er anvendt nedfældning eller forsuring af husdyrgødning,
- Dato for udbringningen,
- Afgrødetype
- Husdyrgødningstype
- Hvor meget husdyrgødning, der er udbragt pr. ha.

Oplysningerne skal kunne sendes til kommunen på forlangende f.eks. i form af en pdf-udskrift af registreringerne i markregistreringsprogrammet.

Ved markforsuring vil det være hensigtsmæssigt, hvis kommunen kan føre tilsyn i marken i perioden fra 1. februar og i højsæsonen for udbringning af gylle. Her udfører kommunen kontrol med at dokumentationskravene er opfyldt, og at der er tilsat tilstrækkelig mængde syre til gyllen.

Hvis kommunen er på tilsyn, og der er nedfældet flydende husdyrgødning dagene inden, vil det være hensigtsmæssigt også at tilse markstykkerne, for at vurdere om der er nedfældet korrekt. Der kan tages brugerbetaling for tilsynet vedrørende arealer omfattet af gødningsanvendelsesbekendtgørelsen.

6.3 Separering af husdyrgødning

Separering af husdyrgødning er en form for forarbejdning. Ved separering af husdyrgødning opdeles husdyrgødningen i to fraktioner, hvor tørstof og kvælstof opkoncentreres forskelligt i henholdsvis en relativ tynd væskefraktion og en tørstofholdig fiberfraktion, der kan udbringes hver for sig. Væskefraktionen, hvor det plantetilgængelige kvælstof primært opkoncentreres, udbringes som flydende husdyrgødning. Da der sker en hurtigere infiltration i jorden af den separerede flydende husdyrgødning end af ubehandlet flydende husdyrgødning, reduceres ammoniakemissionen.

For at der samlet set for de to fraktioner, skal ske en reduktion af ammoniakemissionen, er det vigtigt at fiberfraktionen, hvor tørstoffet er opkoncentreret, håndteres på en måde, hvor ammoniakemissionen minimeres. Det vil i praksis betyde, at fiberfraktionen overdækkes under opbevaring, hvilket er et generelt krav i husdyrgødningsbekendtgørelsen, og at reglerne for udbringning af fast husdyrgødning overholdes.

Der kan altså opnås et mindre ammoniaktab samlet set i forhold til udbringning af ubehandlet flydende husdyrgødning, ved at opbevare og udbringe de forskellige fraktioner på en hensigtsmæssig måde.

Separering af husdyrgødning som ammoniakreducerende udbringningsteknik er et alternativ til nedfældning og forsuring af husdyrgødning. Alternativet giver virksemheder mulighed for at reducere ammoniakudledningen på en omkostningseffektiv måde. Det er især en fordel, når afgasset husdyrgødning skal udbringes i græs, hvor forsuring i praksis er besværliggjort, og for mange virksemheder ikke er økonomisk rentabelt. For at separering kan anvendes som ammoniakreducerende teknik må tørstofindholdet i væskefraktionen ikke overstige følgende:

- 3,9 pct. tørstof i uafgasset separeret husdyrgødning fra kvæg
- 3,6 pct. tørstof afgasset separeret husdyrgødning fra alle dyretyper

Reglerne vedrører alene afgasset separeret husdyrgødning og uafgasset separeret husdyrgødning fra kvæg. Det skyldes, at det især er disse to husdyrgødningstyper, der udbringes på de græsarealer, der fremgår af § 29, stk. 1.

Fast husdyrgødning, herunder fiberfraktioner, skal som udgangspunkt opbevares på en møddingplads med fast bund og afløb. For så vidt angår fiberfraktioner med minimum 26 pct. tørstof kan disse dog også opbevares i markstakke. Det er et generelt krav, at fiberfraktionerne skal overdækkes med et tætsluttende og vandtæt materiale straks efter udlægning.

Dokumentation ved separering af husdyrgødning

Den ansvarlige for driften skal ved separering af husdyrgødning som ammoniakreducerende teknik opbevare en erklæring om:

- Tidspunktet for udbringningen,
- Omfanget af udbringningsarealer, der er omfattet af § 29, stk. 1, og
- Den udbragte mængde husdyrgødning

Der skal opbevares dokumentation for tørstofindhold, total mængde kvælstof og NH_4 -kvælstof i husdyrgødningen før separering og af væskefraktionen og fiberfraktion efter separering. Analyse af tørstofindholdet skal være foretaget af et laboratorium, der er akkrediteret til at udføre kemiske analyser af gødning af Den Danske Akkrediteringsfond (DANAK) eller et tilsvarende akkrediteringsorgan, som er medunderskriver af European co-operation for Accreditation's multilaterale aftale om gensidig anerkendelse. Prøverne til analyser skal være udtaget repræsentativt.

Den driftsansvarlige skal opbevare dokumentationen i 5 år og fremvise den, når kommunen beder om det i forbindelse med kontrol.

7. Ammoniakemission fra kunstgødning (§ 33)

Diammoniumsulfat (kendt som svovlsur ammoniak) og urea har øjere ammoniakemission end de fleste andre kvælstofgødninger. Ifølge EU-guidelines har urea en emissionsfaktor på 15,5 pct., og svovlsur ammoniak har en emissionsfaktor på 9 pct. Andre kvælstofgødninger har en emissionsfaktor på 1-5 pct.

Ammoniakemissionen fra svovlsur ammoniak afhænger af klimatiske og jordbundsmæssige forhold, således at den udbredte anvendelse af denne gødningstype i det tidlige forår under kølige forhold må antages at have en mindre ammoniakemission end de 9 pct., samtidigt med at svovlsur ammoniak anvendt på dette tidspunkt har en række gavnlige effekter i forhold til forebyggelse af manganmangel og øget fosforoptagelse.

Ammoniakemissionen fra ureabaserede gødninger kan dog begrænses ved at anvende ureasehæmmere. Ved brug af ureasehæmmere sinkes omdannelsen fra urea til ammonium, så gødningen når at trænge ned i jorden, inden den omdannes til ammonium. Herved begrænses tabet af ammoniak til luften. Flydende gødning markedsføres af flere firmaer, og ureasehæmmere vil typisk skulle tilsættes separat, da det øger holdbarheden i forhold til, hvis det var blandet i gødningen fra starten. Urea i fast form kan også være coated med ureasehæmmere.

7.1 Svovlsur ammoniak (diammoniumsulfat) (§ 33)

I perioden 1. februar indtil 1. april må kunstgødning, som indeholder ren diammoniumsulfat (svovlsur ammoniak) udbringes uden restriktioner, der skal imødegå ammoniakemission. Det skyldes, at det i den periode ofte er koldt, og der derfor ikke er så stor risiko for ammoniakemission.

Uden for perioden 1. februar indtil 1. april skal kunstgødning, som indeholder ren diammoniumsulfat (svovlsur ammoniak) nedfældes, nedbringes inden 4 timer eller placeres i forbindelse med såning. Kravet omfatter alle blandinger, som indeholder svovlsur ammoniak, f.eks. mange mekanisk blandede gødninger.

Virksomheder, der tildeler kunstgødning, der indeholder ren diammoniumsulfat (svovlsur ammoniak), skal opbevare en erklæring om hvornår gødningen er udbragt, på hvilke arealer og hvor meget svovlsur ammoniak, der er tale om.

Der skal også opbevares dokumentation for nedfældningen, nedbringning og placering i forbindelse med såning. Dette kan være i form af faktura fra maskinstation eller internt regnskab fra markdriftsfællesskab, hvoraf bedriftens udbringningsarealer fremgår. Dokumentationen kan også være i form af erklæring om den foretagne nedfældning, hvis eget udbringningsudstyr er anvendt.

Den driftsansvarlige skal opbevare dokumentationen i 5 år og vise den, hvis kommunen beder om det, når de kommer på kontrol. Kommunerne kan med fordel anskaffe sig gødningsprøver af både svovlsur ammoniak og urea, så de ved tilsyn i første omgang visuelt kan vurdere, om en mekanisk gødning indeholder gødningskorn med de nævnte gødningstyper. I tvivlstilfælde kan gødningskornene sendes til analyse. Desuden kan dokumentation for tilsætning af ureasehæmmer ske ved fremvisning af kvittering for indkøb af ureasehæmmer.

7.2 Kunstgødning med ureabaserede kvælstofforbindelser (§ 33)

Kunstgødning, som indeholder ureabaserede kvælstofforbindelser (amidkvælstof) med mere end 6 pct. kvælstof på udbringningstidspunktet, skal uanset tidspunktet af året, enten

- nedfældes, nedbringes inden 4 timer eller placeres i forbindelse med såning, eller
- tilsættes ureasehæmmer i den mængde, som ureasehæmmerproducenten anbefaler,
- sprøjtes direkte på afgrødernes blade (bladgødskning), eller
- anvendes i overensstemmelse med betingelserne i Miljøstyrelsens tidligere meddelte dispensation, som kan findes på Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøets hjemmeside.

Hvis tilsætning af ureasehæmmer vælges, skal den anvendte ureasehæmmer være CE-mærket.

Ved bladgødskning gælder disse betingelser:

- Kunstgødningen skal være tilsat et sprede-klæbemiddel og der må højst tildeles 20 kg urea-N pr. hektar hver tredje dag
- Kunstgødningen bør sprøjtes på afgrødens blade ved brug af en metode, hvor spildet til jordoverfladen i videst muligt omfang begrænses

Miljøstyrelsen har i en periode i 2020 kunnet dispensere til, at der kan anvendes andre gødninger, som har en begrænset ammoniakemission på tilsvarende vis som gødningen tilsat ureasehæmmer. Dispensationen kunne gives til gødningsmidlet efter ansøgning fra producenten.

Miljøstyrelsen har meddelt en midlertidig dispensation, om at der kan anvendes flydende kunstgødning fra virksomheden Flex Fertilizer System ApS. Dispensationen er siden blevet forlænget. Dispensationen giver ret til, at bedrifter kan anvende flydende kunstgødning fra virksomheden Flex Fertilizer System ApS uden at tilsætte ureasehæmmer og uden at nedfælde, nedbringe inden 4 timer eller at placere gødningen i forbindelse med såning. Gødskningen skal ske på nærmere angivne vilkår.

Dispensationen gælder alene anvendelse af produkter fra virksomheden Flex Fertilizer System ApS, CVR-nr. 36080760. Dispensationen kan findes på Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøets hjemmeside.

Virksomheder, der tildeler kunstgødning, der indeholder ureabaserede kvælstofforbindelser (amidkvælstof), skal opbevare en erklæring om hvornår gødningen er udbragt, på hvilke arealer og hvor meget ureabaseret kvælstofgødning, der er tale om.

Der skal også opbevares én af følgende typer dokumentation:

- Dokumentation for nedfældning, nedbringning og placering i forbindelse med såning skal ske enten i form af faktura fra maskinstation eller internt regnskab fra markdriftsfællesskab, hvoraf virksomhedens udbringningsarealer fremgår, eller i form af erklæring om den foretagne nedfældning, hvis eget udbringningsudstyr er anvendt.
- Dokumentation for anvendt ureasehæmmer med angivelse af indhold af ureasehæmmer og kvittering for indkøb heraf.
- Dokumentation i form af kvittering for indkøb af sprede-klæbemiddel og erklæring om, at betingelserne for bladgødskning er overholdt.
- Dokumentation i form af en erklæring om, at vilkårene i Miljøstyrelsens dispensation og producentens forskrifter er efterfulgt.

Den driftsansvarlige skal opbevare dokumentationen i 5 år og vise den, hvis kommunen beder om det, når de kommer på kontrol.

8. Krav om nedbringning af husdyrgødning (§ 34)

Der er på nogle arealer og i nogle situationer krav om at husdyrgødning skal nedbringes efter udbringning. Ved krav om nedbringning skal husdyrgødningen indarbejdes i jorden. Det kan ske enten ved at pløje eller ved at bruge andre kultiveringsredskaber, som f.eks. tand- eller tallerkenharver. Hvilken teknik der anvendes, vil afhænge af jordtypen og andre forhold. Husdyrgødningen skal blandes helt med jord eller vendes ned under jordoverfladen. Ved nedfældning er der ikke krav om yderligere nedbringning.

8.1 Fiberfraktioner (§ 34, stk. 1)

Fiberfraktioner skal nedbringes hurtigst muligt og inden 4 timer. Kan dette ikke lade sig gøre grundet uforudsigelige omstændigheder, skal nedbringningen finde sted, så snart det er muligt.

8.2 Husdyrgødning kalket efter Fødevarestyrelsens anvisninger i forbindelse med husdyrsygdomme (§ 34, stk. 2)

Fødevarestyrelsen kan ved forekomst af visse husdyrsygdomme anvise desinfektion af husdyrgødning med kalk. Kalkningen skønnes at øge ammoniaktabet fra lagring og udbringning med mellem ca. 10 og ca. 40 pct. af gødningens indhold af ammoniumkvælstof afhængig af gødningstype. Formålet med kravet om nedbringning er at hindre skadelige påvirkninger med ammoniak på særligt ammoniakfølsomme naturtyper. Den kalkede husdyrgødning skal nedbringes hurtigst muligt og inden 4 timer. Kan dette ikke lade sig gøre grundet uforudsigelige omstændigheder, skal nedbringningen finde sted, så snart det er muligt.

8.3 Udbringningsarealer nær særligt ammoniakfølsomme naturområder (§ 34, stk. 3)

Fast husdyrgødning bortset fra biokul må ikke udbringes på arealer med etablerede afgrøder med et gødningsbehov, der ligger inden for 20 meter fra særligt ammoniakfølsomme naturtyper, medmindre husdyrgødningen nedbringes inden 4 timer.

Det er dermed som udgangspunkt ikke tilladt at udbringe fast husdyrgødning bortset fra biokul på arealer med etablerede afgrøder med et gødningsbehov, der ligger inden for 20 meter fra særligt ammoniakfølsomme naturtyper. Det skyldes, at der ikke findes en egnet teknik til at nedbringe fast husdyrgødning på arealer med etablerede afgrøder til høst.

Bestemmelsen er derfor som udgangspunkt formuleret som et forbud mod udbringning. Der er imidlertid mulighed for at udbringe fast husdyrgødning på de pågældende arealer, hvis husdyrgødningen nedbringes inden 4 timer. Denne undtagelsesmulighed er umiddelbart tiltænkt situationer, hvor landmanden ønsker at omlægge den etablerede afgrøde.

8.4 Udbringningsarealer uden etablerede afgrøder (§ 34, stk. 4)

Husdyrgødning, bortset fra biokul, der udbringes på arealer uden etablerede afgrøder med et gødningsbehov, skal nedbringes hurtigst muligt og inden 4 timer. Kravet gælder både fast og flydende husdyrgødning. Kan husdyrgødningen ikke nedbringes inden 4 timer grundet uforudsigelige omstændigheder, skal nedbringningen finde sted, så snart det er muligt.

Det fremgår af gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 29, stk. 1, at flydende husdyrgødning skal nedfældes inden for en afstand af 20 meter til særligt ammoniakfølsomme naturtyper. Nedfældning kan undlades, hvis husdyrgødningen inden eller i forbindelse med nedfældningen er behandlet med en teknik, der reducerer ammoniakemissionen efter § 29-31.

Flydende husdyrgødning, der nedfældes opfylder kravet om nedbringning i gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 34, stk. 4, mens forsuret husdyrgødning, der udbringes på arealer uden etablerede afgrøder med et gødningsbehov, efterfølgende skal nedbringes for at opfylde bestemmelsen i § 34, stk. 4.

9. Lukkeperioder for udbringning (§ 35-45)

Med en lukkeperiode menes den periode, hvor det ikke er tilladt at udbringe gødning på markerne. Lukkeperioderne er fastsat med baggrund i nitratdirektivet, og de skal sikre en god udnyttelse af næringsstofferne og mindske risikoen for tab til vandmiljø.

Lukkeperioderne er indført for at undgå udbringning om vinteren, hvor risikoen for udvaskning er størst, og hvor der ikke er afgrøder med vækst til at optage næringsstoffer.

Med lukkeperioderne flyttes udbringningen af husdyrgødning til primært at ske om foråret, hvor kvælstofudnyttelsen er bedst.

Der gælder samtidig en række undtagelser fra lukkeperioderne, der imødekommer reelle driftsmæssige behov hos landbrugserhvervet. Miljøhensynet er vejet op imod disse driftsmæssige behov. Undtagelserne er knyttet til arealer med afgrøder, som har et reelt gødningsbehov i efteråret, hvilket skal sikre et optag af næringsstoffer fra den udbragte husdyrgødning.

Begrænsningerne i adgangen til at udbringe gødning gælder ikke i væksthuse, jf. § 45. Produktionen i væksthuse adskiller sig på flere væsentlige punkter fra anden planteproduktion. Dyrkningen sker under tag i opvarmede drivhuse. Det betyder, at afgrøderne tilføres vand ved kontrolleret vanding og ikke ved naturlig nedbør. Det betyder også, at dyrkningssæsonen ikke er begrænset af de naturlige klimatiske forhold, men at afgrøderne kan dyrkes i hold henover hele året.

9.1 Lukkeperioder for udbringning af flydende organisk gødning og kvælstofholdig kunstgødning (§ 35-39)

Som hovedregel må der i perioden fra høst, dog senest 1. oktober, indtil 1. februar ikke udbringes flydende organisk gødning eller kvælstofholdig kunstgødning.

Der er en række undtagelser fra hovedreglen i § 35. Disse undtagelser fremgår i de følgende afsnit.

Frøgræs (§ 36, stk. 1)

Der må udbringes flydende organisk gødning eller kvælstofholdigt kunstgødning fra høst indtil 15. oktober på arealer med frøgræs, for hvilke der er indgået kontrakt med frøavlsfirma om levering af frø i den kommende sæson.

Overvintrende fodergræsmarker, vinterraps og grøngødning før sukkerroer (§ 36, stk. 2)

Der må udbringes flydende organisk gødning og kvælstofholdig kunstgødning fra høst indtil 1. oktober på følgende arealer:

- Etablerede, overvintrende fodergræsmarker, herunder marker med udlæg af græs eller kløvergræs udsået senest i forbindelse med forårssåningen. Undtagelsen omfatter dog ikke arealer med udlæg af græs eller kløvergræs i majs.
- Arealer, hvor der den følgende vinter skal være vinterraps.
- Arealer, hvor der senest 20. august etableres grøngødning med gul sennep, olieræddike eller blandinger heraf, og hvor der efterfølgende etableres sukkerroer til fabrik.

Baggrunden for undtagelsen vedrørende udbringning på arealer med grøngødning af gul sennep eller olieræddike er, at disse afgrøder i en årrække har været benyttet i sædskifter med sukkerroer – også ud over det pligtige areal med efterafgrøder. Det skyldes primært, at korsblomstrede afgrøder af nematoderesistente sorter reducerer nematodeangrebet i sukkerroer.

For at sikre, at grøngødningens rødder udvikles langt nok ned til at reducere roecystenematoderne, tillades det derfor at udbringe flydende husdyrgødning mv. indtil 1. oktober ved såning af gul sennep og olieræddike eller blandinger heraf. Det er dog en betingelse, at grøngødningen efterfølges af sukkerroer, der har en meget høj udnyttelse af eftervirkning af kvælstof fra såvel gylle som efterafgrøder. Udbringningen af flydende husdyrgødning m.v. til grøngødning betragtes dermed som en gødskning af sukkerroerne. Landbrugeren skal indregne 75-85 pct. virkning af totalkvælstof i flydende husdyrgødning i gødningsregnskabet. Derfor vurderer Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, at der ikke vil være noget incitament til at overdosere husdyrgødningen.

Når arealet anvender undtagelsen vedrørende grøngødning, kan arealet dog ikke samtidig anvendes til at:

- Opfylde krav om udlægning af arealer etableret med efterafgrøder i medfør af lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om næringsstofreducerende tiltag.
- Opfylde øvrige krav om udlægning af arealer etableret med efterafgrøder i medfør af anden lovgivning.

År med meget nedbør (§ 36, stk. 3)

Flydende organisk gødning må udbringes indtil 15. oktober på arealer med etablerede, overvintrende fodergræsmarker (herunder marker med udlæg af græs eller kløvergræs udsået senest i forbindelse med forårssåningen - dog ikke arealer med udlæg af græs eller kløvergræs i majs) og på arealer, hvor der den følgende vinter skal være vinterraps, hvis følgende to betingelser er opfyldt:

- Markens areal ligger hovedsageligt i kommuner, hvor der fra og med uge 30 og inden udgangen af uge 38 samlet set har været 30 pct. mere nedbør end klimanormalen for 1961-1990 ifølge opgørelser fra DMI for ugerne 30-38, og
- Hvor der fra og med uge 21 og inden udgangen af uge 38 samlet set har været mere nedbør end klimanormalen for 1991-1990 ifølge opgørelser og definitioner fra DMI for ugerne 21-38.

DMI laver en særlig levering til Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø med oplysningerne, som offentliggøres hver uge på Miljøstyrelsens hjemmeside. Leveringen indeholder oplysninger om nedbørsmængderne på kommuneniveau for hver uge i ugerne 21 til 38 sammenholdt med den 30-årige klimanormal for den region, kommunen ligger i.

Desuden annoncerer Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø efter uge 38 på styrelsens hjemmeside, www.mst.dk, hvilke kommuner, der det pågældende år er omfattet af undtagelsen fra udbringningsreglen.

Reglen gælder, når kriterierne vedrørende nedbørsmængder er opfyldt, og reglen er således ikke afhængig af, at Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø har annonceret, at det er tilfældet. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø's annonceringer er således af oplysende karakter og ikke rettighedsskabende.

De regioner, klimanormalen er opgjort på, afviger fra de administrative regioner i afgrænsning. Hvilke kommuner, der hører til hvilke regioner, fremgår af Miljøstyrelsens hjemmeside.

Reglen giver mulighed for udbringning af flydende husdyrgødning indtil 15. oktober i år, hvor vejret med meget nedbør, der også kan have forsinket høsten, har gjort det vanskeligere end normalt at blive færdig med udbringningen af flydende husdyrgødning. Det er intentionen, at det skal være i særligt regnfulde år, reglen aktiveres, og at virksomhederne i årene med normale udsving skal løse udfordringerne med at udbringe flydende husdyrgødning ved at råde over ekstra opbevaringskapacitet.

Regnvejrsmodeellen giver mulighed for at udbringe den flydende husdyrgødning, der sker i efteråret, senere i særligt regnfulde år. Af agronomiske årsager bør gødningen udbringes tidligt på efteråret eller i foråret, hvor der er det største optagelse af næringsstoffer. Den gødningsmæssige værdi af flydende husdyrgødning udbragt sent er lavere, end værdien af flydende husdyrgødning udbragt tidligere på efteråret. Virksomheder vil som følge heraf i almindelighed forsøge at udbringe husdyrgødningen tidligere på efteråret.

Kvælstofholdig kunstgødning (§ 37)

Lukkeperioden for kvælstofholdig kunstgødning er som udgangspunkt den samme som for flydende husdyrgødning. Det er altså ikke tilladt at udbringe kvælstofholdig kunstgødning i perioden fra efter høst, dog senest 1. oktober, indtil 1. februar.

I perioden fra efter høst indtil 1. februar må der dog udbringes kvælstofholdig kunstgødning på andre afgrøder end vårsæede afgrøder. På vintersæd må det kvælstofholdige kunstgødning dog kun udbringes i perioden fra høst indtil 1. oktober og højst i mængder op til 15 kg kvælstof pr. hektar. Gødningen skal udbringes i forbindelse med etableringen. Vintersæd er de afgrødetyper, der er nævnt under overskriften "vintersæd til modenhed" i bilag 3, tabel 1, til gødningsanvendelsesbekendtgørelsen.

Specialafgrøder, det vil sige afgrøder, der hverken er vårsåede afgrøder eller vintersåede afgrøder, må tildeles kunstgødning i hele perioden fra høst indtil 1. februar, hvor der ellers som hovedregel er lukket for tildeling af kunstgødning efter § 9, stk. 1. Kunstgødning må herudover også tildeles i perioden fra 1. februar til høst, da der ikke gælder nogle restriktioner i denne periode. Reglerne afspejler en række specialafgrøders særlige vækstsæson med gødskningsbehov i efteråret. Det drejer sig om havefrøafgrøder som f.eks. purløg og persille, frugt- og grøntafgrøder som f.eks. baby leaves og jordbær, kernefrugt som æbler og pærer, og bærkulturer dyrket i substrat og/eller væksttunneler som f.eks. jordbær og hindbær samt dyrkning af visse haveplanter som f.eks. rododendron.

Den driftsansvarlige skal for at dokumentere, at reglen er overholdt, opbevare en erklæring om tidspunkt for udbringning og den udbragte mængde kvælstof. Dokumentation skal opbevares i 5 år, og den skal vises i forbindelse med kontrol, hvis der bliver bedt herom.

Flerårige afgrøder (§ 38)

Fra 1. september indtil 1. marts må flydende organisk gødning (bortset fra ensilagesaft) ikke bringes ud i flerårige afgrøder, hvor der ikke høstes en afgrøde hvert år.

Restvand (§ 39)

Restvand er ikke omfattet af lukkeperioderne. Det er således muligt at udbringe/udsprinkle restvand i løbet af vinteren, så længe gødningsanvendelsesbekendtgørelsens øvrige bestemmelser overholdes. Der må f.eks. ikke opstå fare for afstrømning til vandløb (herunder dræn) og lignende. Gødning herunder restvand må heller ikke udbringes på vandmættede, oversvømmede, frosne eller snedækkede arealer.

Definitionen af restvand i gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 4, nr. 19, er bl.a. fastsat, så der vil være mulighed for at overfladevand fra ensilagepladser, som ikke indeholder ensilagesaft, fremkommet den første måned efter ilægning af saftgivende ensilage, kan betragtes som restvand. Ensilagesaft opsamlet i den første måned efter ilægning skal derfor udbringes eller opbevares separat, for at dette overfladevand fra ensilagepladsen kan betragtes som restvand.

Rodfrugtvaskvand og grønsaft (§§ 41-43)

Fra 1. oktober indtil 1. februar må rodfrugtvaskvand (med i alt op til 60 kg kvælstof pr. hektar og 50 mm svarende til 500 m³ pr. hektar) udbringes på græsarealer udsået senest i forbindelse med forårssåningen og på arealer med efterafgrøder af græs uden kvælstoffikserende afgrøder udlagt i foråret i vårafgrøder (undtagen majs og arealer med flerårige energi-afgrøder).

Arealerne må ikke ompløjes eller nedvisnes før 1. februar i den planperiode, hvor rodfrugtvaskvandet er udbragt. Arealerne må heller ikke gødes med anden gødning end rodfrugtvaskvandet eller afgræsses efter 1. september.

Grønsaft (med maksimalt 20 kg kvælstof pr. hektar og 40 tons saft pr. hektar) må udbringes på græsarealer udsået senest i forbindelse med forårssåningen i perioden fra 1. oktober indtil 15. november.

Græsarealerne må ikke ompløjes før 1. februar.

Kommunen, hvor rodfrugtvand eller grønsaft er udbragt, skal orienteres skriftligt om, hvor dette er udbragt. Orienteringen skal foretages af den virksomhed, som har produceret rodfrugtvaskvandet eller grønsaften. Orienteringen skal indeholde:

- Hvilke arealer, der anvendes til udbringning af rodfrugtvaskvand eller grønsaft. Orienteringen skal gives, inden udbringningen påbegyndes.
- De udbragte mængder og kvælstofindholdet i det udbragte rodfrugtvaskvand eller grønsaft. Orienteringen skal gives, når udbringningen for den pågældende planperiode er tilendebragt.

Ensilagesaft (§ 44)

Der kan udbringes ensilagesaft i perioden fra 1. november indtil 15. november. I perioden fra efter høst indtil 1. november må der udbringes ensilagesaft på bevoksede arealer eller på arealer, hvor der er afgrøder den følgende vinter. Herefter må ensilagesaft ikke udbringes før den 1. februar, jf. gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 35.

9.2 Lukkeperioder for udbringning af fast organisk gødning (§ 40)

I perioden fra efter høst, dog senest 1. september, indtil følgende tidspunkter må der, jf. § 40, stk. 1, som udgangspunkt ikke udbringes fast organisk gødning bortset fra have- og parkaffald og biokul:

- 1. november på lerjord (JB-nr. 7-9)
- 1. december på lerjord og humusjord (JB-nr. 5, 6, 10 og 11)
- 1. februar på sandjord (JB-nr. 1-4).

Have- og parkaffald og biokul er undtaget fra lukkeperioden, idet risikoen for udvaskning af kvælstof herfra er ubetydelig. Det hænger sammen med, at kvælstofindholdet i have- og parkaffald og biokul er svært tilgængeligt, så der skal ske en væsentlig omsætning, før kvælstoffet er tilgængeligt for optag i afgrøderne eller for udvaskning. Undtagelsen omfatter regulært fliset eller på anden måde findelt plantemateriale og ikke komposteret have- og parkaffald. Ved kompostering sker der en omsætning af det organiske materiale, der øger kvælstoftilgængeligheden.

Der er i § 40, stk. 2-4, undtagelser fra hovedreglen i § 40, stk. 1. Disse undtagelser fremgår i de følgende afsnit.

Udbringning på særlige arealer (§ 41, stk. 2)

Der kan udbringes fast organisk gødning i perioden fra efter høst til før etablering af visse afgrøder, der dog skal være etableret senest 1. september. Det drejer sig om afgrøderne:

- græs,
- vinterraps,
- vintersæd, eller
- grøngødning med gul sennep, olieræddike eller gul sennep og olieræddike forud for sukkerroer til fabrik.

Det bemærkes, at udbringning af fast organisk gødning efter høst forudsætter, at gødningen er udbragt og de efterfølgende afgrøder etableret senest den 1. september.

Fast spildevandsslam kan dog udbringes i perioden fra efter høst indtil 20. oktober på arealer, hvor der skal etableres afgrøder den følgende vinter.

Reglen omfatter al fast organisk gødning, så udbringningsperioderne er ens for fast organisk gødning. Dog er den tidligere lukkeperiode for fast spildevandsslam fastholdt, således der som hidtil kan udbringes spildevandsslam indtil 20. oktober på arealer, hvor der skal være afgrøder den følgende vinter.

Fast spildevandsslam (§ 41, stk. 3)

Spildevandsslam er organisk gødning. Spildevandsslam er som udgangspunkt fast, og det er derfor som udgangspunkt fast organisk gødning. Ved spildevandsslam forstås spildevandsslam fra rensningsanlæg. Når spildevandsslam er fast, skal det følge lukkeperioderne for fast organisk gødning. Fast spildevandsslam kan dog udbringes indtil 20. oktober på arealer, hvor der skal være afgrøder den følgende vinter.

Det betyder, at i perioden fra 20. oktober indtil følgende tidspunkter må der ikke udbringes spildevandsslam:

- 1. november på lerjord (JB-nr. 7-9).
- 1. december på lerjord og humusjord (JB-nr. 5,6,10 og 11).
- 1. februar på sandjord (JB-nr. 1-4)

Skal der ikke være afgrøder den følgende vinter, starter lukkeperioden for spildevandsslam efter høst, og den gælder til de ovenfor nævnte datoer på de forskellige jordbundstyper.

I forbindelse med udbringning, vær opmærksom på ordlyden af § 25, stk. 1:

"Gødning skal udbringes på følgende arealer:

- 1) Arealer, hvor der er etableret en afgrøde med et gødningsbehov.
- 2) Arealer uden afgrøder, forud for etablering af afgrøder med et gødningsbehov uden anden forudgående anvendelse.
- 3) Arealer, hvor der er eller vil blive etableret grøngødning med gul sennep, olieræddike eller gul sennep og olieræddike forud for sukkerroer til fabrik."

Det betyder f.eks., at der fra 1. november må udbringes fast spildevandsslam på lerjord (JB-nr. 7-9) på marker, hvor der f.eks. er vintersæd, eller hvor der vil blive sået en afgrøde i foråret (forudsat at afgrøderne har en gødningsnorm).

Hvis spildevandsslam er flydende, er det flydende organisk gødning. Det kan f.eks. blive flydende ved fortynding med vand, herunder når det henstår i en uoverdækket gyllebeholder. Når spildevandsslam er flydende, skal det følge lukkeperioden for flydende organisk gødning.

Organiske gødninger med et udnyttelseskrav på 90 pct. (§ 41, stk. 4 og 5)

Fast organisk gødning, hvor den mineralske kvælstofandel i den totale mængde af kvælstof er mindst 90 pct. efter reglerne i bekendtgørelse om udlednings- og gødningsregnskab, kan udbringes i de samme perioder som kunstgødning. Disse gødninger betegnes som forædlede organiske gødninger.

Hvis undtagelsen fra lukkeperioden benyttes til at udbringe organisk gødning med en anvendt udnyttelse på 90 pct., skal virksomheden udarbejde en erklæring, som skal opbevares i 5 år. Erklæringen skal oplyse:

- Produktnavn
- Den anvendte andel af det totale indhold af kvælstof i den organiske gødning, der er udbragt efter undtagelsen om udbringning i efteråret
- Tidspunktet for udbringningen
- Den udbragte mængde.

Ved tilsyn kan kommunen sammenholde oplysningerne i erklæringen med de indberettede oplysninger i virksomhedens udlednings- og gødningsregnskab.

10. Forebyggelse af afstrømning til vandmiljøet (§ 46)

Bekendtgørelsen indeholder en række bestemmelser til forebyggelse af afstrømning af næringsstoffer fra gødning til vandmiljøet.

Gødning må ikke udbringes på en måde og på sådanne arealer, at der er fare for afstrømning til vandløb (herunder dræn), søer større end 100 m² og kystvande. Vær opmærksom på, at denne bestemmelse gælder for alle typer gødning. Det vil sige både organisk gødning, kunstgødning og bioaske. Desuden må husdyrgødning ikke udbringes på en måde og på sådanne arealer, at der er fare for afstrømning til vandforsyningsanlæg.

10.1 Vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket jord (§ 46, stk. 1)

Det er ikke tilladt at udbringe gødning på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket jord.

Vandmættet jord

Det vil kunne kontrolleres, om jorden er vandmættet. Dette kan blandt andet gøres ved at undersøge, om det er muligt at presse frit vand ud af jorden med hænderne. Når jorden er vandmættet, er den vandfyldt op til overfladen selv efter flere timer uden nedbør. Der kan derved samle sig frit vand i revner og sprækker i jorden selv flere timer efter nedbør.

Oversvømmet jord

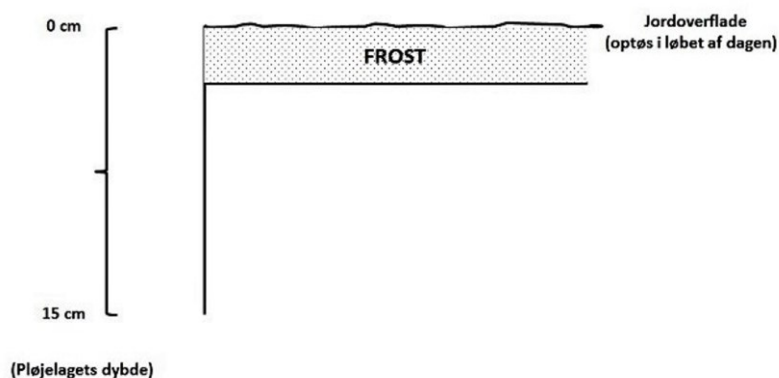
Jorden er oversvømmet, når den er dækket af blankt vand.

Frossen jord

Jorden er frossen, når den ikke er optøet i hele pløjelagets dybde (mindst 15 cm). Overfladisk nattefrost betragtes ikke som frossen jord, hvis jorden var frostfri dagen inden og optøs i løbet af dagen. På tidspunktet for udbringningen skal det være muligt at konstatere, at jorden under den overfladiske frost er optøet ned til 15 centimeters dybde.

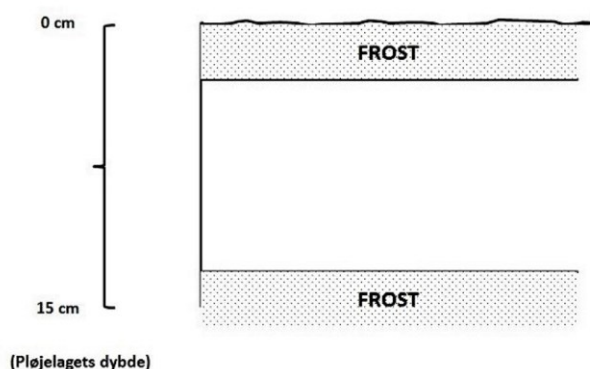
Herunder vises tre illustrationer til forståelsen af overfladisk nattefrost (figur 1, 2 og 3).

Udbringning tilladt under følgende forhold:

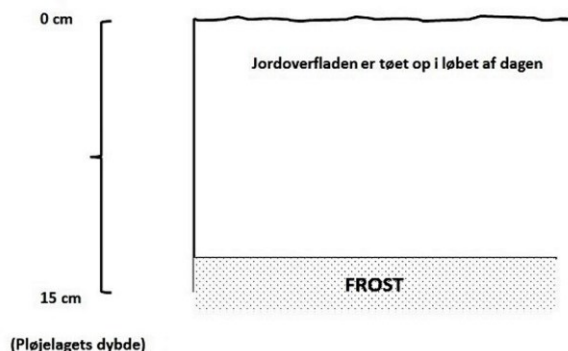
Figur 1. Udbringning er tilladt, fordi der kun er tale om overfladisk nattefrost, der vil nå at tø op i løbet af dagen.

Udbringning IKKE tilladt under følgende forhold:

Figur 2. Udbringning er ikke tilladt, fordi jorden ikke er optøet i hele pløjelagets dybde, og der ikke blot er tale om overfladisk nattefrost, som kan nå at tø op i løbet af dagen.

Udbringning IKKE tilladt under følgende forhold:

Figur 3. Udbringning er ikke tilladt, fordi jorden ikke er optøet i pløjelagets dybde. Selv om den øverste del af jorden tøs op i løbet af dagen, så vil den nederste del af pløjelaget fortsat være frossen.

Snedækket jord

Jorden er snedækket, når mere end 90 pct. af en mark er dækket af sne, men ikke kun med et drys af sne eller blot med rim på jorden. Snedybden skal være mere end en ½ cm.

10.2 Stejle skråninger (§ 46, stk. 2 og 3)

Gødning må ikke udbringes på stejle skråninger med en hældning på mere end 6° ned mod vandløb, søer større end 100 m² eller kystvande inden for en afstand af 20 meter fra vandløbs, søens eller kystvandets afgrænsning ved daglige vande.

Kravet gælder dog ikke på stejle skråninger med en hældning på mellem 6° og 12° for så vidt angår:

- Flydende organisk gødning og vandige ekstrakter af bioaske, som nedfældes i parallel retning i forhold til det nærliggende vandmiljø
- Flydende kunstgødning
- Fast kunstgødning, der er placeret i forbindelse med såning eller nedbragt

10.3 Forbud mod udbringning i 2 meter bræmmer langs vandløb og søer (§ 46, stk. 4)

Der må ikke udbringes gødning på arealer, der er omfattet af § 69, stk. 1, i lov om vandløb. Det betyder, at det er forbudt at udbringe gødning inden for en afstand af 2 meter fra de fleste åbne vandløb og søer.

11. Erosion til vandmiljøet (§§ 47, 61 og 62)

På virksomheder, der ifølge gødningsregnskabet for planperioden umiddelbart forud for den senest afsluttede planperiode i gennemsnit har tildelt 80 kg kvælstof eller derover pr. hektar harmoniareal fra organisk gødning, skal den ansvarlige for driften sikre sig, at jord fra harmoniarealer under normale vejrforhold ikke eroderer til vandløb, søer større end 100 m² eller kystvande.

Det er underordnet, om der det enkelte år er spredt mere eller mindre lige på den pågældende mark, hvor der er risiko for erosion.

For nyetablerede virksomheder og virksomheder, der ikke var forpligtet til at udarbejde gødningsregnskab i planperioden umiddelbart forud for den senest afsluttede planperiode, fastsættes mængden af tildelt organisk gødning til under 80 kg kvælstof pr. hektar harmoniareal.

For at finde ud af, om en virksomhed er omfattet af pligten til at lave erosionsforebyggende foranstaltninger, har kommunerne brug for at kunne se virksomhedens gødningsregnskab. Kommunerne kan få adgang til virksomhedernes gødningsregnskaber ved at søge Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø om adgang hertil. Der linkes til vejledning om adgang for kommuner fra hjemmesiden Landbrugsindberetning.dk.

Foranstaltningerne for at imødegå erosion af jord til vandløbet, søen eller kystvandet skal være en af følgende:

- Der udlægges en zone langs med vandløbets, søens eller kystvandets kant, hvor der ikke foretages jordbearbejdning i efteråret.
- Der etableres permanent græsdække i en zone langs med vandløbets, søens eller kystvandets kant.
- Der etableres overvintrende efterafgrøder i en zone langs med vandløbets, søens eller kystvandets kant.
- Der etableres mindre konturvolde oppe i terrænet, så vandet forhindres i at begynde at løbe ned af det skrånende terræn.

Er der anvendt mere end 80 kg kvælstof fra organisk gødning/hektar/planperiode, og der alligevel under normale vejrforhold er sket en erosion af jord ned i vandmiljøet, skal kommunen meddele påbud om at etablere nærmere bestemte foranstaltninger, der kan imødegå erosion i fremtiden.

11.1 Normale vejrforhold (§ 61, stk. 2)

Ved normale vejrforhold forstås, at døgnnedbøren i dagene omkring erosionstidspunktet ikke overskrider det landsdækkende tal for ekstremnedbørshændelser, der optræder sjældnere end hvert tyvende år.

Hvis det har regnet kraftigere og med større intensitet, end hvad der sker sjældnere end hvert tyvende år, er der altså ikke tale om normale vejrforhold. Kommunen afgør på baggrund af data fra DMI, om der på tidspunktet for erosionen var normale vejrforhold ved den mark, hvor erosionshændelsen er sket.

I praksis skal kommunen i tilfælde af en konstateret erosionshændelse henvende sig til DMI og få udleveret data for nedbørshændelser i dagene op til det tidspunkt, hvor det vurderes, at erosionen er sket. Kommunen skal oplyse stedsnavn og geografiske koordinater for den mark, hvor den konstaterede erosionshændelse har fundet sted til DMI. Derudover skal kommunen angive et datointerval omkring det tidspunkt, hvor der er mistanke om kraftig nedbør, som kan have karakter af en 20-års-hændelse.

DMI oplyser derefter kommunen om, hvor meget nedbør de vurderer, der er faldet på den mark, hvor den konstaterede erosionshændelse har fundet sted. DMI foretager på denne baggrund en analyse af, om nedbøren har haft karakter af en 20-års-hændelse opgjort i forhold til det landsdækkende tal for 20-års-hændelse. På baggrund heraf afgør kommunen, om erosionshændelsen er sket under normale vejrforhold, eller om der er tale om en 20-års-hændelse.

Kommunen kan kun påbyde etablering af de nærmere bestemte foranstaltninger, hvis erosionshændelsen er sket under normale vejrforhold.

Hvis påbudsmodtageren ophører med at eje eller have brugsret til et areal, der er omfattet af et påbud efter stk. 1, skal påbudsmodtageren give kommunalbestyrelsen meddelelse herom.

11.2 Erosionsforebyggende tiltag som kommunen kan påbyde (61, stk 1)

Når det er konstateret, at den gødede jord er eroderet ned til vandmiljøet, skal kommunen udstede et påbud om en foranstaltning, der sikrer, at der ikke igen sker en erosion ned til vandmiljøet det pågældende sted. Kommunen har mulighed for at udstede påbud inden for 4 forskellige emner. Der kan etableres:

- En zone langs med vandløbets, søens eller kystvandets kant, hvor der ikke bliver foretaget jordbearbejdning i efteråret. Der er således ikke forbud mod at dyrke vintersæd, såfremt dette er sået uden forudgående jordbearbejdning.
- Et permanent græsdekke i en zone langs med vandløbets, søens eller kystvandets kant.
- En overvintrende efterafgrøde i en zone langs med vandløbets, søens eller kystvandets kant.
- En mindre konturvold oppe i terrænet, så vandet forhindres i at begynde at løbe ned af det skrånende terræn.

De foreslåede muligheder skal etableres helt lokalt, hvor erosionen har fundet sted. Det er således hensigten, at zonen bredde og længde målrettes til den del af marken, hvor der er behov for at tilbageholde eroderet materiale. Da det kan konstateres, hvor gennembruddet til vandløbet er sket, vil det som udgangspunkt være tilstrækkeligt at inddrage en mindre del af markkanten til vandløbet. Som udgangspunkt vil en bræmmebredde i forbindelse med etablering af permanent græsdekke på 10-20 meter være tilstrækkelig, men ved større erosionshændelser med kraftige render længere oppe i marken, kan etablering af græsdekke gå længere op i marken.

I påbuddet skal kommunen præcisere, hvordan foranstaltningen konkret skal iværksættes. Det vil blandt andet sige, at arealet, der er omfattet af foranstaltningen, skal være præcist identificeret. Hvilket tiltag, der er mest hensigtsmæssigt, samt bredden og længden af eventuelle zoner i den enkelte situation er således en miljøfaglig vurdering, der foretages af kommunen.

Den fjerde foranstaltning vil i mange tilfælde, hvor erosionen er startet langt oppe i terrænet, være den mest hensigtsmæssige, da en smal bræmme langs vandløbet ofte vil være utilstrækkelig til at stoppe en erosion, der kommer længere oppefra i terrænet. En konturvold kan f.eks. være en etablering af et nyt skel, en udyrket stribe eller levende hegn, og mange vil foretrække sådanne foranstaltninger frem for bredere bræmmer.

Et påbud stiller nye krav til virksomheden. Sådanne krav ændrer virksomhedens retsstilling, og der er derfor tale om en afgørelse med krav om partshøring. Der kan ikke klages over påbuddet, da klageadgangen er afskåret i medfør af gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 70.

Efterafgrøder, der er etableret i en zone langs vandløbets eller søens kant med henblik på at imødegå erosion, kan også opfylde øvrige efterafgrødekrav, såfremt de overholder reglerne herfor. Det skal bemærkes, at efterafgrøderne kun kan etableres, hvor der skal være forårssåede afgrøder. Det er derfor vigtigt at gøre det klart for landmanden, at det ikke er muligt at have vintersæd, hvis denne foranstaltning bruges i påbuddet. Ønskes der vintersæd på hele marken, skal erosionsforebyggelsen løses ved hjælp af en af de andre foranstaltninger.

Det er strafbelagt ikke at efterkomme et påbud om at etablere en påbudt foranstaltning til at undgå erosion ned i vandmiljøet (gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 61, stk. 1, jf. § 72, stk. 1, nr. 4). Det er alene overtrædelsen af et konkret meddelt påbud, der er strafbelagt, og ikke overtrædelsen af den generelle forpligtigelse til at iværksætte foranstaltninger med henblik på at imødegå erosion af organisk gødet jord til vandmiljøet.

Kommunalbestyrelsen skal udføre et passende antal tilsyn med overholdelsen af §§ 47 og 61 under relevante vejrforhold, jf. gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 62.

12. Dispensation til miljøteknologi m.v. (§ 58)

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø kan dispensere fra reglerne i §§ 12-20 og 25-47 til forsøgs-, test-, udviklings- og demonstrationsprojekter med henblik på at udvikle miljøteknologi og teknikker og metoder til landbrugsdrift, som efter styrelsens vurdering alene eller i kombination med eksisterende teknologier, teknikker og metoder understøtter færre udledninger af kvælstof og ammoniak ved udbringning af gødning. Dette kan f.eks. være nye miljøteknologier anvendelse af en eksisterende teknologi anvendes på andre måder end den gængse eller teknikker til afprøvning af nye metoder i landbrugsdriften.

Muligheden for at give dispensation kan bl.a. bruges til forskningsforsøg, der ikke er dækket ind af den generelle undtagelse til forskningsforsøg i bekendtgørelsens § 3. Det kan være fordi, der er brug for større forsøgspareller eller lignende.

Det er kun regler i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen, som kan fraviges i forbindelse med forsøg m.v., jf. §§ 3 og 58. Derfor bør kommunen kontaktes forudgående med henblik på at vurdere, om andre tilladelser er nødvendige.

Afgørelse og vilkår

Afgørelse om dispensation meddeles til ansøger som projektejer. I afgørelsen kan styrelsen fastsætte vilkår for dispensationen for henholdsvis projektejer og for deltagende virksomheder.

Styrelsen kan blandt andet fastsætte vilkår om, at en anerkendt forskningsinstitution i nødvendigt omfang skal have adgang til projektejers og deltagende virksomheders bedrifter med henblik på at efterprøve projektets effekt i forhold til formålet med projektet.

En dispensation vil normalt blive meddelt for en begrænset periode.

Deltagende virksomheder

Virksomheder, som deltager i et projekt, der er meddelt dispensation til, har pligt til at overholde de vilkår for projektdeltagere, som er fastsat i afgørelsen om dispensation for at være omfattet af dispensationen i dennes gyldighedsperiode. Projektejeren skal på anmodning oplyse Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø om navn, adresse og CVR-nummer på de virksomheder, der deltager i projektet, som projektejeren har fået dispensation til.

Udnyttelse og bortfald af dispensationer

En dispensation efter gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 58, stk.1, bortfalder

- 1) ved udløbet af den periode, der er meddelt dispensation for,
- 2) ved projektejers manglende opfyldelse af vilkårene i dispensationen eller
- 3) ved projektejers meddelelse til Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø om, at projektejer ønsker afgørelse om dispensation annulleret.

Hvis en del af dispensationen ikke er udnyttet, bortfalder dispensationen for denne del. Der kan dermed også ske delvist bortfald.

Offentliggørelse af dispensationer

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø offentliggør alle afgørelser om dispensation med tilhørende vilkår på styrelsens hjemmeside.«

13. Miljøtilsyn og brugerbetaling (§ 60)

For tilsyn, håndhævelse m.v. gælder reglerne i gødskningslovens kapitel 6.

Kommunerne fører tilsyn med, at reglerne i gødningsanvendelsesbekendtgørelsens kapitel 5-11 samt §§ 61-62 overholdes. Dette følger af gødskningslovens § 34, stk. 2, og bekendtgørelsens § 56, stk. 6. Dette gælder dog ikke for reglen om, at der ikke må tilføres gødning i 2-meter bræmmen langs vandløb og søer (vandløbslovens § 69, stk. 1), hvor Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø er tilsynsmyndighed, jf. gødskningslovens § 34, stk. 2.

Udbringningsarealerne er omfattet af kommunernes generelle pligt til at føre tilsyn med, at reglerne overholdes, men ikke af reglerne om fastlagte tilsynsfrekvenser i miljøtilsynsbekendtgørelsens kapitel 2 og 3. Dette gælder også udbringningsarealer tilknyttet husdyrbrug. Tilsynsforpligtelsen omfatter både aktive tilsyn, forberedt af kommunen efter behov, og reaktive tilsyn, når kommunen har mistanke om ulovlige forhold, eksempelvis på foranledning af en klage fra en nabo.

Gødningssanvendelsesbekendtgørelsens § 60 er hjemmel ved kommunernes opkrævning af brugerbetaling for tilsyn med overholdelse af gødningssanvendelsesbekendtgørelsens regler.

I gødningssanvendelsesbekendtgørelsens § 60, stk. 1, fastsættes det, at virksomheder skal bidrage til dækning af de kommunale omkostninger (brugerbetaling) i forbindelse med tilsyn med overholdelse af reglerne i kapitel 5-10. Endvidere afgrænses det i stk. 1, hvad der forstås ved tilsyn. Tilsyn afgrænses i bestemmelsen på samme måde som i miljøtilsynsbekendtgørelsens § 2, nr. 1, det vil sige som enhver form for udøvelse af tilsynsvirksomhed, herunder de aktiviteter, der indgår i kommunalbestyrelsens planlægning, forberedelse og gennemførelse af et konkret tilsynsbesøg, administrativ kontrol af eksempelvis registreringer og måledata, opfølgning i form af afrapportering og håndhævelse med henblik på at sikre, at virksomheder overholder reglerne.

Tilsynsarbejde omfatter bl.a. forberedelse af tilsyn, tilsyn på og omkring virksomheden, prøveudtagning, analyser og målinger, udførelse af beregninger, konkret vejledning af virksomheden om de krav, den skal opfylde, opfølgning på tilsyn i form af tilsynsrapporter samt håndhævelse og politianmeldelser. Tilsynsarbejde medregnes, uanset hvad anledningen til tilsynet er. Dette gælder også, hvis tilsynet er led i en kampagne eller er foranlediget af en akut forurening.

Tilsynsmyndighedens ressourceanvendelse ved håndhævelse i form af henstillinger, indskærpelser, påbud og forbud, jf. gødningslovens § 34, stk. 3, medregnes.

Selvhjælpshandlinger medregnes ikke.

Udfærdigelse af politianmeldelser medregnes, men det gør aktiviteter, som myndigheden efter politianmeldelse foretager som led i den politimæssige efterforskning, ikke.

Der skal dog alene opkræves brugerbetaling for tilsyn med overholdelse af pligten til at etablere foranstaltninger til at imødegå, at jord under normale vejrforhold eroderer til vandmiljøet, når tilsynsmyndigheden foretager håndhævelser, eller når tilsynsmyndigheden konstaterer forhold, der giver anledning til en fortsat tilsynsindsats. Det følger af gødningssanvendelsesbekendtgørelsens § 60, stk. 2.

Tilsynsarbejde, som alene udføres på baggrund af oplysninger fra naboer eller andre tredjeparter, medregnes dog ikke. Det følger af gødningssanvendelsesbekendtgørelsens § 60, stk. 3.

Bestemmelserne om takster er fastsat i gødningssanvendelsesbekendtgørelsens § 60, stk. 4 og 5.

Taksten for en kommunal medarbejder er fastsat i gødningssanvendelsesbekendtgørelsens § 60, stk. 4. Bestemmelsen fastsætter, at timetaksten for en kommunal miljømedarbejder i 2027 er 516,92kr. Der betales ikke moms af brugerbetaling. Tidsforbruget opgøres pr. dag til nærmeste halve time. Tidsforbrug på under 15 minutter på en dag skal derfor ikke opgøres.

Taksten for en kommunal medarbejder reguleres årligt på grundlag af de senest offentliggjorte PL-reguleringssatser, der offentliggøres af Finansministeriet i den årlige aftale om kommunernes økonomi. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø beregner hvert år den nye takst og offentliggør denne på Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø's hjemmeside www.sgav.dk. Ved opkrævningen anvendes den PL-regulerede takst, der er gældende for det tidspunkt, hvor tidsforbruget har fundet sted.

Ved anvendelse af fremmede tjenesteydelser til brug for de brugerbetalingsbelagte opgaver opkræves 57,79 pct. af regningsbeløbet eksklusive moms. Dette følger af gødningssanvendelsesbekendtgørelsens § 60, stk. 5.

Kommunalbestyrelsen opkræver hvert år i november måned brugerbetaling fra de virksomheder, hvor myndigheden har udført brugerbetalingspligtige opgaver i perioden fra 1. november i det foregående år til 1. november i det indeværende år. Det følger af gødningssanvendelsesbekendtgørelsens § 60, stk. 6.

Kommunalbestyrelsen fastsætter forfaldsdatoen for brugerbetalingen. Det følger af gødningssanvendelsesbekendtgørelsens § 60, stk. 9.

Gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 60, stk. 7, fastsætter, at opkrævningen af brugerbetaling skal indeholde oplysninger om kommunalbestyrelsens tidsforbrug opdelt i tidsforbrug til aktiviteter på virksomheden og aktiviteter uden for virksomheden samt oplysninger om det samlede beløb for fremmede tjenesteydelser opdelt i omkostninger til aktiviteter på virksomheden og aktiviteter uden for virksomheden.

Efter gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 60, stk. 8, skal der betales renter for opkrævet brugerbetaling, der ikke er betalt rettidigt. Renten betales i overensstemmelse med de direkte gældende bestemmelser i gødsknings lovens § 42, stk. 2.

14. Undtagelser fra anvendelsesområdet (§ 1 og 3)

14.1 Fravigelse for at undgå husdyrsygdomme (§ 1, stk. 3)

Reglerne i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen skal ikke opfyldes, hvis det er nødvendigt efter veterinære regler at håndtere husdyrgødningen på en særlig måde for at forebygge og bekæmpe husdyrsygdomme.

Alle led i håndteringen af husdyrgødningen indebærer en risiko for spredning af husdyrsygdomme mellem besætninger. Det gælder både transporten og udbringningen. Alle led i håndteringen kan derfor blive pålagt veterinære restriktioner.

Det følger af § 1, stk. 3, at reglerne i bekendtgørelsen ikke gælder,

- hvis de strider mod regler om at forebygge og bekæmpe husdyrsygdomme, zoonoser eller planteskadegøre, eller
- der er truffet en afgørelse om at forebygge og bekæmpe husdyrsygdomme m.v. efter veterinære regler, og bekendtgørelsen strider mod en sådan afgørelse.

14.2 Genetisk modificerede organismer inden for forskning og produktion (§ 1, stk. 4)

Gødningsanvendelsesbekendtgørelsens regler gælder ikke for husdyrgødning fra genetisk modificerede dyr (GM-dyr), hvis reglerne strider mod bestemmelser, om brug af genetisk modificerede organismer inden for forskning og produktion. Det samme er tilfældet, hvis reglerne i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen strider mod afgørelser truffet i medfør af bestemmelser om brug af genetisk modificerede organismer inden for forskning og produktion.

Miljøstyrelsen er ansvarlig for visse regler i og i medfør af lov om miljø og genteknologi. Det fremgår af denne lov, at Miljøstyrelsen skal risikovurdere og godkende brugen af genmodificerede organismer (GMO'er) ift. den miljømæssige side af indesluttet anvendelse, før organismerne kan anvendes.

Indesluttet anvendelse er defineret i artikel 2, litra c, i direktiv 2009/41/EF om indesluttet anvendelse af genetisk modificerede mikroorganismer. Indesluttet anvendelse er heri beskrevet som enhver aktivitet, hvor der anvendes specifikke indeslutningsforanstaltninger for at begrænse GMOs kontakt med befolkning og miljø og for at sikre et højt beskyttelsesniveau for befolkningen og miljøet.

Miljøstyrelsens risikovurdering og godkendelse skal ske forud for at mikroorganismer modificeres genetisk, eller hvor sådanne GMO'er dyrkes, oplagres, transporteres, destrueres, bortskaffes eller anvendes på en hvilken som helst anden måde.

Ved produktion med GMO'er forstås produktion af eller med GMO'er til kommercielt formål. Det kan f.eks. være genmodificerede bakterier til produktion af enzymer, som anvendes ved fremstilling af blandt andet vaskemidler og levnedsmidler.

Der kan også være tale om genmodificerede planter (GM-planter), som f.eks. producerer en vækstfaktor, der kan anvendes til medicinsk behandling, eller GM-dyr som avles til brug inden for forskning.

Fælles for alle disse produktionstyper er, at de foregår under specifikke indeslutningsforanstaltninger for at begrænse deres kontakt med og sikre et højt beskyttelsesniveau for befolkningen og miljøet.

Det er et generelt krav i Miljøstyrelsens godkendelser, at fast affald, herunder fast husdyrgødning fra GM-dyr, skal inaktiveres ved autoklavering (metode til sterilisering ved forhøjet tryk og temperatur) eller forbrændes som klinisk risikoaffald.

Dette krav umuliggør, at den faste husdyrgødning fra GM-dyr kan udbringes på landbrugsjord uden forudgående behandling, hvilket forklarer, hvorfor reglerne ikke gælder for denne type husdyrgødning.

Det er også et generelt krav, at opsamlede spildstrømme fra produktion, rengøring mv. skal opsamles og inaktiveres efter en valideret metode inden udledning til det kommunale spildevandssystem. Dette er tilfældet, hvis de kan indeholde levende genetisk modificerede produktionsorganismer, herunder flydende husdyrgødning fra GM-dyr.

14.3 Undtagelse i forbindelse med forskningsforsøg (§ 3)

I forbindelse med at der udføres forskningsforsøg, kan krav i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen om brug af gødning og begrænsningerne i mængderne af udbragt kvælstof og fosfor fraviges. Kravene kan fraviges i to situationer, og kun hvis særlige kriterier vedr. forsøgets tilrettelæggelse, forsøgsparcellerne størrelse m.v. er overholdt. De to situationer:

1. Det er ikke muligt at overholde reglerne. Først og fremmest fordi forsøget netop går ud på, at teste en anden praksis end den lovlige, f.eks. udbringning af gødning i lukkeperioder.
2. Det er muligt at overholde reglerne, men fravigelsen af reglerne er ubetydelig for miljøbeskyttelsen. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis forsøgsparcellerne er med sort jord, mens den omkringliggende mark er vintersæd, og hvor nedfældning af flydende husdyrgødning på forsøgsparcellerne vil føre til markskader på de omkringliggende marker. De øgede ammoniakemissioner, som følge af, at husdyrgødningen slangeudlægges i forsøgsparcellerne i stedet for at blive nedfældet, kan i det eksempel anses for uvæsentlig.

Hvor det er muligt at overholde gødningsanvendelsesbekendtgørelsens regler ved udførelsen af forskningsforsøg, og hvor fravigelsen af reglerne kan have væsentlig betydning for miljøbeskyttelsen, kan undtagelsen altså ikke anvendes.

Da der er tale om en generel regel, er det den forsøgsansvarlige og bedriften, hvor forsøgene udføres, der skal foretage vurderingen af, om fravigelsen af reglerne kan have væsentlig betydning for miljøet og begrunde dette i forsøgsplanen, jf. kriterie nr. 2, som beskrevet nedenfor.

Særlige kriterier, der skal være opfyldt:

1. Forsøget sker i forsøgsparceller, der for hvert forsøgsled ikke er større end 300 m² for arealer med landbrugsafgrøder og 1.300 m² for arealer med skov.

Ved forsøgsparcel forstås det afgrænsede område, hvor forsøget udføres, og hvor bestemmelserne i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen således i nødvendigt omfang kan fraviges. Er der flere parceller ved siden af hinanden, gælder størrelsesafgrænsningen den enkelte parcel og ikke bruttoparcellen. Eventuelle kørespor og værn, der er udlagt rundt om den enkelte forsøgsparcel, så kørsel i marken eller i skoven og forsøg på øvrige parceller m.v. ikke påvirker forsøgsparcellen, indgår ikke i begrænsningen på de 300 m² eller 1.300 m².

Det er praktiske forhold, der gør, at størrelsesbegrænsningen for landbrugsarealer og skovarealer er forskellig. Forsøgsparceller i skov er altid væsentligt større end 300 m². Det hænger bl.a. sammen med det lave stamtal per hektar sammenlignet med landbrugsafgrøder og høj divergens i lokale vækstfaktorer i skov, som kan variere meget selv over små afstande. Set i forhold til landbrugsafgrøder, der har deres primære rodsætning i de øverste 25-30 cm, har de dybere jordbundsforhold (1-2 meter) stor betydning for træers vækst. Dette forhold alene kan variere meget i en skovbevoksning.

2. Der skal være en forsøgsoptilling i form af en plan for at udføre forsøget og for at indsamle data, inden forsøget igangsættes.

I forsøgsplanen skal der være oplysninger om afgrøde, antal led, gentagelser, forsøgsbehandlinger og måleparametre. En forsøgsplan udfyldt i overensstemmelse med retningslinjerne i Nordic Field Trial System vil leve op til bekendtgørelsens krav, hvis der samtidig er taget udtrykkelig stilling til den efterfølgende behandling af data og det fremgår af forsøgsplanen, hvorfor regler i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen fraviges, og hvordan påvirkninger af omgivelserne som følge heraf vil blive imødegået.

Ved at det i forsøgsplanen fremgår, hvorfor bestemmelser i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen fraviges, og hvordan påvirkninger af omgivelserne som følge heraf vil blive imødegået, bliver det tydeligt, hvilke bestemmelser i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen, der ikke kan overholdes. Den forsøgsansvarlige tager derved stilling til, hvordan eventuelle miljøpåvirkninger af forsøget kan minimeres.

3. Hvert forsøgsled skal gentages flere gange i samme forsøgsopstilling.

Ved et forsøgsled forstås et led i forsøget i form af den særlige behandling af arealet, som forsøget ønsker at undersøge effekten af. Det kan være tilførsel af gødning på et særligt tidspunkt, i særlige mængder eller med en særlig udbringningsteknik. Til sammenligning skal der gennemføres standardforsøgsled, hvorved forstås forsøgsled, som ligger tættest muligt på normal dyrkningspraksis i landbruget eller skovbruget.

Standardforsøgsleddet bruges til statistiske udtræk. Formålet med at gentage en behandling er at kunne bestemme forskellen imellem ensbehandlede parceller og derved at opnå et estimat for den naturlige variation. Ved at gentage et forsøg minimeres usikkerheden i forsøget.

4. Der skal foretages en indsamling og en statistisk bearbejdning af forsøgsdata og udarbejdes en kort afsluttende rapport over de væsentligste resultater.

Herved tilvejebringes den nye viden, som er formålet med at udføre forskningsforsøg. Den statistiske bearbejdning af data skal ske som statistiske beregningsprocedurer.

Forskningsforsøg, der fraviger bekendtgørelsens regler, skal registreres på Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøets hjemmeside, www.lbst.dk, inden forsøgene påbegyndes. Registrering skal ske med navn, adresse og CVR-nummer på den virksomhed, på hvis arealer forsøgene udføres, og på den virksomhed, der gennemfører forsøgene. Registreringen skal desuden indeholde oplysninger om forskningsforsøgets navn, og hvilke regler i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen der fraviges med forskningsforsøget.

5. Den ansvarlige for driften skal dokumentere, at tilsidesættelsen af kravene i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen sker som del af et forskningsforsøg, der er i overensstemmelse med kriterierne i stk. 2, og at der er sket registrering efter stk. 3.

Dokumentationsforpligtigheden påhviler således den bedrift, på hvis arealer forsøget udføres, men vil i praksis forudsætte, at den forsøgsansvarlige f.eks. universitetet, overleverer den tilstrækkelige dokumentation til bedriften. Forsøgsplanen og den korte afsluttende rapport over forsøgets væsentligste resultater udgør tilstrækkelig dokumentation.

Dokumentationen skal opbevares i 5 år efter udløbet af den planperiode, hvor forsøget afsluttes. Dokumentationen skal kunne forevises, når der er kontrol af den bedrift, på hvis arealer forsøget gennemføres eller er gennemført, eller hvis Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vil vurdere, hvordan muligheden for at udføre forsøg, der fraviger bekendtgørelsens krav, bliver brugt.

For forskningsforsøg, der ikke overholder kriterierne i gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 3, kan Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø efter en konkret vurdering meddele dispensation efter bekendtgørelsens § 58.

Det er kun regler i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen, som kan fraviges i forbindelse med forsøg m.v., jf. §§ 3 og 58. Derfor bør kommunen kontaktes forudgående med henblik på at vurdere, om andre tilladelser er nødvendige.

15. Generelle oplysninger

15.1 Lovgivning og bekendtgørelser

Denne vejledning er udarbejdet på grundlag af:

Lov nr. 759 af 08/09/2026 om bæredygtig forvaltning af næringsstoffer og drivhusgasser m.v. i land- og skovbruget (gødskningsloven)

Bekendtgørelse nr. [xxx] af [DATO] om virksomheders anvendelse af gødning og dyrkningsrelaterede tiltag for planperioden 2027 (gødningsanvendelsesbekendtgørelsen)

15.2 Klagemuligheder

Kommunens afgørelser efter gødningsanvendelsesbekendtgørelsen kan ikke påklages til anden administrativ myndighed.

16. Paragrafnøgle

Paragrafnøglen viser videreførelsen af bestemmelser fra tidligere gødningsanvendelsesbekendtgørelse til den gældende bekendtgørelse. Bestemmelser, som ikke administreres af kommunerne er dog udeladt fra paragrafnøglen. Bestemmelsen om at Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø kan dispensere til udvikling af miljøteknologi m.v. er med i paragrafnøglen, fordi der kan være dispenseret fra regler, som kommunerne er tilsynsmyndighed for.

BEK nr. 931 af 16/07/2024	BEK nr. [NR.] af [DATO]/2026	Bestemmelsernes indhold
§ 1	§ 1	Gødningsanvendelsesbekendtgørelsens anvendelsesområde
§ 2	§ 3	Registrering af forskningsforsøg som undtages fra bekendtgørelsens regler
§ 3	§ 4	Gødningsanvendelsesbekendtgørelsens definitioner
§ 4	§ 25	Hvor gødning må udbringes samt mulighed for at forbrænde husdyrgødning
§ 5	§ 27	Begrænsninger på udbringning af gødning lørdag, søndag og helligdage. Forbud mod unødige gener fra udbringning.
§ 6, stk. 1-2	§ 28	Metode til udbringning af flydende husdyrgødning
§ 6, stk. 3-4 § 7, stk. 1	§ 29	Ammoniakreducerende teknikker til udbringning af flydende husdyrgødning
§ 7, stk. 2-6	§ 30	Forsuring af flydende husdyrgødning
§ 7, stk. 7	§ 31	Udbringning af væskefraktion fra separeret husdyrgødning som ammoniakreducerende teknik
§ 7, stk. 8-9	§ 32	Dokumentation for forsuring af flydende husdyrgødning
§ 8	§ 33	Krav der begrænser ammoniakemission fra udbringning af kunstgødning

Vejledning om anvendelse af gødning

§ 9, stk. 1	§ 35	Den generelle lukkeperiode (hovedreglen) for flydende organisk gødning eller kvælstofholdig kunstgødning
§ 9, stk. 2	§ 36, stk. 1	Undtagelse fra den generelle lukkeperiode, frøgræs
§ 9, stk. 3	§ 36, stk. 2	Undtagelse fra den generelle lukkeperiode, visse overvintrende afgrøder samt grøngødning før sukkerroer til fabrik
§ 9, stk. 6	§ 41	Undtagelse fra den generelle lukkeperiode, rodfrugtvaskvand
§ 9, stk. 7	§ 42	Undtagelse fra den generelle lukkeperiode, grønsaft
§ 9, stk. 8-9	§ 43	Orientering af kommunen om udbringning af rodfrugtvaskvand og grønsaft
§ 9, stk. 10	§ 36, stk. 3	Forlænget udbringningsperiode for flydende organisk gødning i år med usædvanlig meget nedbør
§ 9, stk. 11	§ 37	Undtagelse fra den generelle lukkeperiode, kunstgødning til andre afgrøder end vårsåede
§ 9, stk. 12	§ 38	Undtagelse fra den generelle lukkeperiode, flerårige afgrøder uden årlig høst
§ 9, stk. 13	§ 44	Undtagelse fra den generelle lukkeperiode, ensilagesaft
§ 9, stk. 14	§ 39	Undtagelse fra den generelle lukkeperiode, restvand
§ 9, stk. 15-19	§ 40	Lukkeperiode for fast organisk gødning
§ 9, stk. 20	§ 45	Undtagelse fra lukkeperioderne for væksthuse og lukkede systemer.
§ 10, stk. 1	§ 26	Udbringning af husdyrgødning, kunstgødning og bioaske skal ske med en udbringningsteknik, der sikrer en ensartet fordeling
§ 10, stk. 2-7	§ 34	Krav om nedbringning af udbragt husdyrgødning
§ 10, stk. 8-11	§ 46	Forebyggelse af afstrømning af næringsstoffer fra gødning til vandmiljøet
§ 11	§ 47	Forebyggelse af erosion til vandløb og søer
§ 12	§ 61	Kommunens påbud ved konstatering af erosion til vandløb og søer
§ 13	§ 62	Kommunens tilsyn med forebyggelse af erosion til vandløb og søer
§ 21	§ 58	Dispensation til forsøgs-, test-, udviklings- og demonstrationsprojekter med henblik på udvikling af miljøteknologi m.v.
§ 22	§ 60	Brugerbetaling for miljøtilsyn
§ 23	§ 70	Afskåret klageadgang over kommunens afgørelser
§ 24	§ 72	Straffebestemmelser
§ 26	§ 74	Ikrafttrædelses-, ophævelses- og overgangsbestemmelser

Styrelsen for Grøn
Arealomlægning og Vandmiljø